

“ዐቢይ ጾም” - “ሑዳዴ”*

የጳጉሜ (የሃያ መቶ አሥራ አንድ=የኹለት ሺ አሥራ አንድ)
ዓመተ ምሕረት።

ይኸውም፡

በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት ላይ፥

በፍጥረታተ-ዓለማቷም ላይ ሊፈጽም፡

የክፋትና የሐሰት፥ የጥፋትና የሞት አባት የኸነው ዲያብሎስ፡

ከነጭፍሮቹ፡ አሢሮ የቀፈቀፈውንና

ሲያካኼድ የኖረውን፥ አኹንም እያካኼደ ያለውን፡

የመንፈስና የነፍስ፥ የሥጋና የኹለንተና ጦርነት፡

ኢትዮጵያዊው የዘለዓለሙ አጼ፡ ኢየሱስ መሲሕ፡

ከኢትዮጵያ አጼዪት እናቱ፡ ከእግዝእተብሔር እም፡ ድንግል ማርያም

በተወለደበት ሰውነቱ፡ ለአንዴና ለመቼውም ጊዜ፡ ሊያስወግድ፡

በእግዚአብሔር በግነቱ፡ ለፍጥረቱ ቤዛ ኸኖ ወደሚታረድበት፡

ወደተጋድሎው የሰልፍ መስቀለ-ሞቱ አደባባይ ይደርስ ዘንድ፥ በዚያም፡

በደም በታለለ የእሾህ አክሊሉ አማካይነት፡ በትንሣኤው፡ አንበሳዊ

ኃይሉም፡ ድል አድራጊነት፡ የሰላም ዘውዱን ይቀዳጅ ዘንድ፤

ለእኛም፡ ለኢትዮጵያ ልጆቹ፡ ያቀዳጀን ዘንድ፡

እንደፀሓይ የማለዳ ጎሕ፡ ከሙሽርነት አዳራሹ ወጥቶ፡ የዐርበኝነት

ጉዞውን የጀመረበት ጊዜ፡ ዓመታዊ መታሰቢያ።

*ሑዳዴ፡- "ሑዳድ"፡ ማለትም፡ "የንጉሥ፥ የአገረ-ገዢ፥ ወይም፡ የመልክኛ የኸነ፡ ሰፊ መሬት፥ ማለፊያ ዕርሻ፥ ገባር የሚያርሰው፤" ከሚለው ኢትዮጵያኛ (ዐማርኛ) ቃል የወጣ ሲኾን፡ "ዐቢይ ጾም፤ እርሱም፡ ከጾመ-ፈቃድ የሚበልጥ፤ ሰማያዊ ገበሬ ኢየሱስ መሲሕ፡ የሐደደው፥ ዛሬም፡ እስራኤል ዘነፍስ [በቅዱሱ ኪዳን፡ የኢትዮጵያ ልጆች]፡ በያመቱ የሚሐድዱት፡ መንፈሳዊ ዕርሻ" ማለት ነው። (ደስታ ተክለ-ወልድ፤ ዐዲስ ያማርኛ መዝገበ-ቃላት፤ ገጽ ፻፶፮።)

ይድረስ፡-

በቅዱሱ ኪዳን፡ የእግዚአብሔር መንግሥትና መላው ፍጥረተ-ዓለም
 የኾነችው፡ የኢትዮጵያዎ ድንግል ማርያም ልጆች!
 በጉያዎ ላላችሁት፡ ኪዳናውያትና ኪዳናውያን!
 እየራሳችሁንም፡ ለቅዱሱ ኪዳን ኢትዮጵያዊነት፡ ገና ላላበቃችሁት!
 ይልቁንም፡ በገዛ ፈቃዳችሁና ምርጫችሁ፤ መስጧችሁ፡
 እየራሳችሁን፡ ከጉያዎ ያወጣችሁ!
 በመላው ዓለም ለባዘናችሁትና ለምትናውዙትም ኹሉ!

በእርሷ፡ በእግዝእተብሔር እም፡ ድንግል ማርያም እና
 በልጇ በወዳጇ፡ በእግዚአብሔር ወልድ፡ ኢየሱስ መሲሕ ስም፡
 የተለመደውን ኢትዮጵያዊ ሰላምታችንን፡
 በያላችሁበት እናቀርብላችኋለን።

+ + +

መቅደም።

እምቅድመ-ዓለም (ዓለም ከመፈጠሩ በፊት)፡ ከእግዚአብሔር አብእም፡
 በመለኮትነት የተወለደው እግዚአብሔር ወልድ፤ ሰብአዊ ፍጡሩ፡ በገዛ ፍላጎቱና
 ምርጫው፡ በፈጸመው ስሕተት ጠንቅነት፡ በራሱ ላይ ያመጣው፡ የ፩ሺ፭፻ው
 ዓመታት ኩነኔው፡ በቅድስት ኢትዮጵያ ድንግል ማርያም የመድኃኒትነት ብቅዓት
 ምክንያት፡ ሲያበቃ፡ ድኅረ-ዓለም (ዓለም ከተፈጠረ በኋላ)፡ እግዚአብሔር እም
 ከተዋሐደቻት፡ ከእርሷ፡ ከቅድስት ኢትዮጵያ ድንግል ማርያም፡ በሰውነት ተወለደ።

ተወልዶም፡ በሰላም-መስቀል ቤዛነቱ፡ ክፉውና የሐሰቱ አባት ዲያብሎስ
 ያስነሣውን ጦርነት፡ በድል አድራጊነት፡ ለዘለዓለም አስወገደ። ከዚህ የተነሣ፡
 በዚሁ፡ በሰብአዊው ፍጡሩ ላይ፡ ወድቆና ተጭኖ የኖረውን፡ የኃጢአት ቀንበር፡
 ለአንዴና ለመቼውም ጊዜ ዐውልቆ ጣለለት። ይህ ብቻ አይደለም፤ ይኸው
 ሰብአዊው ፍጡሩ፡ ለፈጸመው፡ ለዚሁ ጥፋቱና በደሉ ኹሉ፡ ዋጋው ኾኖ
 እንዲቀበል ተወስኖበት የነበረውን የሞት ፍዳ፡ ፈጽሞ ሻረለት። በዚህም ብቻ
 አላበቃም፤ በሕያውነት ለሚቀጥለው ህልውናው፡ ዘለዓለማዊቷን የሰንበት ዓለም እና
 ቅድስቲቱን፡ የትንሣኤ ሕይወት አስገኘለት።

ለእኛ ለሰዎች፡ ይህን ኹሉ ቸርነትና ምሕረት ያደረገልን፡ ፈጣሪያችንና አምላካችን፤ ሰላማችንና መምህራችን፤ ካህን፡ ሊቀ -ካህናታችንና ንጉሥ፡ ንጉሠ-ነገሥታችን፤ እግዚአብሔር ወልድ፡ ኢየሱስ መሲሕ፡ አኹንም፡ እንዲህ አድርጎ፡ ለእኛ፡ ለኹላችን ሲል፡ የጸመውን ጾምና የጸለየውን ጸሎት፤ ያስተማረውን ትምህርትና ያደረጋቸውን ተአምራት፤ የደረሰበትን ፈተናና የታገላቸውን መከራዎች እያስታወስን፡ አዎን! እኛ ኹላችን፡ የእርሱን ፈለግ ተከትለን፡ እነዚህን የሃይማኖት ምግባራት፡ ለእየራሳችን ስንል፤ በእየራሳችን ፈቃድ፡ በነፍስ፤ በሥጋና በመንፈስ እየፈጸምን የምንሳተፍበትን፡ የዘንድሮውን "ዓቢይ ጾም"- "ሑዳይ" የምንለውን፡ ታላቁ ጾማችንን፡ እነሆ፡ በያለንበት፡ በፍሥሐና በሐሜት ለመቀበል ስላበቃን፡ ልዑል እግዚአብሔርን እናመሰግናለን።

**የጸሎትና የምጽዋት፤ የጸሎትና የስግደት
አፈጻጸም፡ መልክና ይዘት።**

በነሐሴ ፲፮ ቀን፤ ፳፻፮ ዓመተ-ምሕረት፤ ከዚያም ወዲህ፡ በተከታታይ፡ ይፋ ወጥተው፡ ለሕዝባዊ ምንባብ በበቁት፡ በዐሥራ ዘጠኙ፡ የመለኮት ዐዋጆች ምክንያት፤ ደግሞም፡ ሰሞኑን፡ ካከበርነው፡ ከበዓለ-ኢትዮጵያ ፍሬ የተነሣ፡ በአኹኑ ጊዜና ወደፊትም፡ በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ የምንኖረው ሕይወታችን፤ የሃይማኖት ምግባራችንና የህልውና ሥርዓታችን፤ የአስተሳሰብ ርእዮታችንም፡ እንደቀድሞው ሊኾን እንደማይችል፤ እንደማይገባም፡ በኹላችንም ዘንድ፤ በተለይም፡ የመንፈስ ዕድገታችንን መጠን በተገነዘብነው፡ በኪዳናውያንና በኪዳናውያት ዘንድ፡ ግልጽ እንደኾነ እናምናለን።

የዚህን ቍም-ነገር እውነታ፡ ኪዳናውያንና ኪዳናውያት፡ በእግዚአብሔር እውነትና በመንፈስ ቅዱስ፡ አኹን፡ እየኖሩትና እያካኼዱት ካለው አምልኮታቸው የተነሣ፡ በእርግጥ ያውቁታል።

ይኸውም፡ የነፍስና የሥጋ አካላታቸውና ባሕርያታቸው ፈቃዳት፡ በገዛ ፍላጎታቸውና ምርጫቸው፡ እየራሳቸውን፡ በመንፈስ ቅዱሳዊው ዕውቀትና በእግዚአብሔራዊዋ እውነት፡ ለፍጹሙ ንስሐ ባበቁበት ስምምነታቸው፡ መለኮታዊ ከኾነው፡ ከመንፈሳዊው አካልና ባሕርይ ፈቃድ ጋር አቃርበው ባዋሐዱባት፤ ከዚህ የተነሣም፡ ከመጨረሻው የብፅዕና ብቅዓት መድረሳቸውን ባረጋገጡባት ቅጽበት፡ ያ በውስጣቸው የተሰማቸው ትንግርት፡ የዚህን ቍም-ነገር እውነታ፡ አጥርቶ የገለጸላቸው መኾኑ ስለማይታበል ነው። (ራእ. ፳፥ ፮።)

በቅዱሱ ኪዳን፡ ለዚህ የዕውቀት ልዕልናና የሕይወት ብፅዕና ከመብቃቱ የተነሣ፡ እንደቀድሞው ያልኾነውና በማዕርገ-እድገቱ የመሠጠው፡ የአዲሱ ኪዳናዊ፣ የአዲሲቱም ኪዳናዊት ሰውነት፡ ከሌሎቹ ብዙዎች፡ ሃይማኖታዊያት ምግባራትና የህልውናው ሥርዓታት፣ የአስተሳሰብ ርዕዮታትም መካከል፡ አንዱ የኾነውን፡ ይህን፡ "ዓቢይ ጾም" - "ሑዳዴ" - "ታላቁ ጾም" - "ሕዝባዊ ጾም" በሚሉ፡ የተለያዩ ስሞች የሚታወቀውን፡ የመሲሐችንን፡ የኢየሱስን ጾም፡ የሚቀበለው፣ የሚያካኸደውና የሚፈጽመው፡ አዎን! እንደቀድሞው ሊኾን፡ ከቶ አይችልም።

እንደቀድሞው ሊኾን የማይቻለውም፡ እንዲያው፡ ያለምክንያት አይደለም፤ "የኢትዮጵያ ልጆች" የኾንነው እኛ፡ እያንዳንዳችን፣ ኪዳናውያኑ ወንዶቹም፣ ኪዳናውያት ሴቶቹም፡ የዘንድሮውን፡ የፈጣሪያችንን፡ የኢየሱስ መሲሕን ጾም፣ ሰሙነ-ሕማማቱን ጭምር፡ የምንቀበለው፣ የምናካኸደውና የምንፈጽመው፡ በዚያው፡ በዘለዓለማዊቷ የሰንበት ዓለም ውስጥ በምንኖረው፡ በቅድስቲቱ፡ የትንሣኤ ሕይወታችን፡ ተመሥጠንና ተነጥቀን በምንገኝበት፡ በምስጋናውና በሐሣብ ህልውና ስለሚኾን ነው።

ይህ እውነታ፡ እግዚአብሔር እም ኢትዮጵያ ድንግል ማርያምና ልጅዋ ወዳጇ፡ እግዚአብሔር ወልድ ኢትዮጵያዊው ኢየሱስ መሲሕ፡ የራሳቸው ሕይወት በኾነው፡ በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ፡ ለመላው ፍጥረታተ-ዓለማታቸው ተገልጠውና በእነዚህ መልተው፡ በእናትነትና በአባትነት፣ በንጉሥነትና በንግሥትነት፣ በቤተ ክህነትነትና በሊቀ -ካህናትነት፣ በአገርነትና በመንግሥትነት በሚመሯትና በሚመግቧት፣ በሚጠብቁትና በሚቆጣጠሯት፡ በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ በተቀዳጀነው፡ በእግዚአብሔራዊው ልጅነታችን፣ ነጋሢነታችንና ካህንነታችን ጾጋ፡ ተረጋግጦ ይታወቃል።

**በምስጋናና በሐሣብ የሚካኸደውና የሚፈጽመው፡
ዓመታዊው የሕይወት ጉዟችን።**

እኛ፡ የዛሬዎቹ፡ "የኢትዮጵያ ልጆች"፡ አኹን በምንገኝበት፡ በመጀመሪያው የመንፈስ ትንሣኤ ሕይወታችን ረገድ፡ እየኾነ ያለውን፡ ትንግርታዊውን የብፅዕናና የተዋሕዶ ህልውናችንን ኸደት፡ በእርግጥ እንደተገነዘብነው እናምናለን። ይኸውም፡-

፩ኛ፡ እግዚአብሔር ጸባዎት ቅድስት ሥላሴ፡ በመንፈስና በነፍስ፣ በሥጋም አካላትና ባሕርያት የሠሯቸውን፡ የሰማዩንና የምድሩን ፍጥረታተ-ዓለማት፡ ከነሠራዊታቸውና ከነጓዛቸው ፈጥረው፡ በባለቤትነትና በበላይነት፣ በአባትነትና በእናትነት፣ በልጅነትና በመንፈስነት በሚመሩባትና በሚጠብቁባት፣ በሚመግቡባትና በሚቆጣጠሩባት፡ በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥታቸው ውስጥ፡ በዚህ፡ በእግዚአብሔር ልጅነታችን፣ ነጋሢነታችንና ካህንነታችን የምንኖር መኾናችን፡

፪ኛ፡ ይኸው፡ ትንግርታዊው የብፅዕናና የተዋሕዶ ህልውናችን ኸደት፡ በነፍሱም፣ በሥጋም፣ በመንፈስም፣ በጠቅላላው ኹለንተኛችንም፡ ከእነርሱ፡ ከቅድስት ድንግል ማርያም እና ከተወዳጁ ልጇ፡ ከኢየሱስ መሲሕ፡ መለኮታዊና ትስብእታዊ ሕይወትና ህልውና፡ ለአንዲት ቅጽበት እንኳ፡ ፈጽሞ ያልተለየ መኾኑ ናቸው።

ከዚህ የተነሣ፡ በዚህ ምድራዊ ዓለም ላይ፡ በሥጋ ህልውና ኾነን፡ በዓመቱ ውስጥ፡ እንደየኹኔታው፡ ከባለቤቶቹ፡ ከእግዚአብሔር እም ድንግል ማርያም እና ከእግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕ፣ ከልኡካኖቻቸው፡ ከነቢያትና ከሐዋርያት፣ ከጸድቃንና ከሰማዕታት፣ ከቅዱሳን መላእክትም ጋር፡ በመንፈስና በነፍስ፣ በሥጋም፡ ዐብረን በመኾን፡ የምንኖረውና የምናሳልፈው፡ የእያንዳንዳችን የሕይወት ጉዞ፡ ከዚህ በሚከተለው መልክና ይዘት፡ እየተካኸደ እንደሚፈጸም እናውቃለን፡-

፩. የእግዚአብሔርን፡ ሰው የመኾንን የትንቢት ፍጻሜ፡ በታላቅ ተስፋና እምነት፣ በጽኑ ጸምና ጸሎትም ይጠብቁ የነበሩትን፡ የቀደሙትን፡ "የኢትዮጵያን ልጆች" ፈለግ በመከተል፡ ከኅዳር ፲፮ ቀን አንሥተን በምንጸመው፡ በጸመ-ነቢያትና በምንሰብከው፡ በዘመነ አስተምህሮ ይጀምራል።

እርሱም፡ ታቦተ ጽዮን ምሳሌዋና አርአያዋ የኾነችውን፡ ድንግል ማርያምን፡ በተወለደች፡ በ፹ ቀን፡ እንደአሪቱ ሥርዓት፡ በእግዚአብሔር ፊት ሊያቆሟት፡ ወደቤተ-መቅደስ የገባችበትን፡ የኅዳር ፳፩ ቀንን በዓል ዐልፎ፡ የእግዚአብሔር እም እና የእግዚአብሔር ወልድ መለኮታዊ አካልና ባሕርይ፡ በቅደምተከተል፡ በቅድስት ሐናና በድንግል ማርያም ሰውነት በተፀነሱባቸው፡ በታኅሣሥ ፯ እና ፩ ቀኖች በሚውሉት፡ በታላቁ፡ የትስብእት የምሥራች በዓላት፣ እንዲሁም፡ በታኅሣሥ ፫ ቀን የሚውለውን፡ የሕፃን ማርያምን፡ በሦስት ዓመቷ፡ ወደቤተ-መቅደስ የገባችበትን በዓል የሚያካትት ኾኖ፡ የምስጋናና የሐሜት ቆይታን ያደርጋል።

(ሉቃ. ፪፣ ፳፪-፴፰።)

፪. የምሥራቹ ምስጋናና ሐሜት እንዳለ ኾኖ በመቀጠል፡ "ህላዌ-ማርያም" የምንለው "ጸመ ማርያም"፡ ጥር ፩ ቀን እስከሚውለው፡ እስከበዓላተ አስተርእዮና ጥምቀት ድረስ፡ በፍጹሙ መንፈሳዊ የጸም ብቅዓቱ ተካኸዶ ይፈጸማል።

፫. ይኸው፡ ዓመታዊው የሕይወት ጉዟችን፡ በዚሁ፡ በምስጋናውና በሐሜቱ መንፈሳዊ ማዕበል እንደተጥለቀለቀ ኾኖ፡ በዓላተ አስተርእዮና ጥምቀት፣ ቃና-ዘገሊላና ሌሎቹ የቅዱሳትና የቅዱሳን በዓላት፡ "አስተርእዮ ማርያም" የሚባለው፡ ቅድስት ድንግል ማርያም፡ ወደገነት የመጠቀችበት፡ የፍልሰታዋ መታሰቢያ የሚዘከርበትን፡ ጥር ፳፩ ቀንን ዐቅፎና ተሻግሮ፡ ከጥር ፳፰፡ እስከ፴ ቀን፡ ለሦስት ዕለታት ከሚካኸደው፡ ከበዓለ-ኢትዮጵያ ይደርስና፣ በዚያ፡ የምስጋናውንና የሐሜቱን ዘውድ ይደፋል።

፩. ከዚያ ዘውዳዊ ምዕራፉ የሚቀጥለው፡ የዓመቱ የሕይወት ጉዟችን፡ በዚያው፡ በምስጋናና በሐላይት መንፈስ ኾነን የምንቀበለው፡ በእግዚአብሔር ድንግል ማርያም እና በልጇ በወዳጇ፡ በእግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕ የተገኘው፤ የሰባቱ፡ የቅዱሱ ኪዳን ቃል ኪዳናት መደምደሚያ ማኅተም የኾነው፤ በየካቲት ፲፮ ቀን፡ የሚከበረው፡ የኪዳን ምሕረት በዓላችን፡ ይኾናል። በዚህ፡ የኪዳን ምሕረት በዓላችን ድልድይነት ተሸጋግረንና አኹን፡ እንዲህ አያይዘን ተቀብለን፡ በዚያው፡ በምስጋናና በሐላይት መንፈስ ኾነን የምናካኪደው፡ የዓመቱ የሕይወት ጉዟችን፡ ኹለንተናዊ የኾነው፡ የሥጋና የነፍስ፤ የመንፈስም ሕያው መንገዳችን ዋና ክፍል ነው።

እርሱም፡ ይህን የእግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕን ጸምና በውስጡ ባሉት ሰንበታት የተካተቱትን የበዓላት ዝክሮች፤ ከእነርሱም ጋር ተያይዘው የሚቀጥሉትን፡ የሕማማተ መስቀሉን፤ የሞቱንና የመቃብሩን፤ የትንሣኤውንና የዕርገቱን፤ የርደተ መንፈስ ቅዱሱንም ትንግርቶች፤ እስከዚያ፡ እስከበዓለ ሃምሳም ድረስ ያሉትን የበዓላት ዜና መዋዕል ኹሉ ያጠቃልላል።

፪. ከበዓለ መንፈስ ቅዱስ በዓል ጋር ተያይዞ የሚቀጥለው፡ ጸሎት ሐዋርያት፤ ከነሐሴ ፩ እስከ ፲፮ ቀን፡ ለ፪ ሳምንታት እስከሚቆየው፡ "ሱባኤ ማርያም" እስከምንለው ጊዜ ድረስ፡ በመካከሉ የሚገኙትን፡ የቅዱሳንና የቅዱሳት በዓላት እንደያዘ፡ ዓመታዊው የሕይወት ጉዟችን፡ በንቁነቱ በጸናው፡ በዚያው፡ በምስጋናውና በሐላይቱ፡ መንፈሳዊ፤ ነፍሳዊና ሥጋዊ የተዋሕዶ ስሜት ተካኪዶ ይፈጸማል።

፫. በ"ሱባኤ ማርያም"፡ የሚካከሉትና የሚፈጸሙ ጸምና ትሕርምት፤ ጸሎትና ምጽዋት፡ በበአት (በቦታ) መወሰን ምክንያት፡ ከሌሎቹ መሰል-ጊዜያት የተለየ ኾኖ ይገኝ እንጂ፡ በምስጋናውና በሐላይቱ ስሜት ረገድ፡ እስካኹን ከቀጠለው ምንም ዓይነት ለውጥ ሳይኖረው፡ ዓመታዊው የሕይወት ጉዟችን፡ በዚያው መልኩና ይዘቱ ቀጥሎ፡ የዓመቱ ማብቂያ እስከኾነችው፡ እስከጳጉሜ ጸም ድረስ፡ በእውነተኛው የመንፈስ ቅዱስ አምልኮ ይካከላል፤ ይፈጸማልም።

፬. በመጨረሻ፡ ዓመታዊው የሕይወት ጉዟችን፡ ከማብቃቱ በፊት፡ በተዋሕዶ ምስጢር፡ በነፍስ፤ በሥጋና በመንፈስ አካላትና ባሕርያት የተዋቀረውን፡ የእየራሳችንን ኹለንተናዊ ሰውነት፡ አንጽተንና ቀድሰን፡ ለቸሩ ፈጣሪያችን፡ በየበኩላችን ለማቅረብ ከምንዘጋጅባት፤ የእውነተኛ ንስሐችን ሥርዓትም ከሚካከሉትና ከሚፈጸምባት፡ ከጳጉሜ ጸም እንደርሳለን።

ይህችውም፡ እነርሱ፡ መለኮታውያኑ፡ ሰው ኾነው፡ ለእኛ፡ ፍጹም መዳንንና ፍጹም ሰላምን ያስገኙልን፡ እግዚአብሔር እም ድንግል ማርያም እና እግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕ፡ የተወለዱበትን፡ መስከረም ፩ ቀንን፡ በታላቅ ምስጋናና ሐላይት ለማክበር የበቃን ኾነን እንገኝ ዘንድ፡ አዎን! በእግዚአብሔርዋ እውነትና በመንፈስ ቅዱስ እምነታችን፡ ለፍጹምነት በበቃው አምልኪችን አማካይነት፡ እውነተኛውን የንስሐ ሥርዓታችንን የምናካከላትና የምንፈጸምባት ዋዜማ ናት።

ቅዱሱን የዐውደ-ዓመት በዓላችንን ያስገኘችውንና የዓመተ-ምሕረት መግቢያ የኾነችውን፡ ይህች፡ መስከረም አንድ ቀንን፡ በተለየ ምስጋናና በላቀ ሓሴት ካከበርን በኋላ፡ መስከረም ፰ ቀን የሚውለውን፡ የሕፃን እግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕን፡ የግዝረት በዓል፣ ደግሞም፡ በመስከረም ፲፮ እና ፲፯ ቀን የሚከከረውን፡ የመስቀሉን የግኝት በዓል፣ እንዲሁም፡ በመስከረም ፳፩ ቀን የሚከበረውን፡ የእግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያምን በዓለ-ዕርገት፣ ከዚያም፡ ሕፃን እግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕ፡ በተወለደ፡ በ፵ ቀን፡ እንደአራቱ ሥርዓት፡ በእግዚአብሔር ፊት ሊያቆሙት፡ ወደቤተ-መቅደስ የገባበትን፡ የጥቅምት ፲ ቀንን በዓል፡ በዚያው በተመሠጥንበት፡ በምስጋናና በሓሴቱ መንፈስ ተመልተን እናዘክረዋለን።

በምስጋናና በሓሴቱ መንፈስ የተመላው፡ ይኸው የዓመቱ የሕይወት ጉዟችን፡ ከዚህ ቀን ጋር ተያይዞ በሚቀጥለውና እግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያም፡ የፍሬዋ ምሥራች የኾነው፡ የወርታ ጽጌ አበባነቷ፡ በመስከረም ፳፮ ቀን በሚጀምረው የጽጌ ማኅሌቷ እየተወደሰ፡ በመጨረሻ፡ ታኅሣሥ ፩ ቀን በሚኾነውና በባለምሥራቹ ሊቀ-መላእክት ቅዱስ ገብርኤል ቃል በሚነገርላት፡ በመለኮታዊው የፅንሷ ዜና ታጅቦ፣ ኅዳር ፮ ቀን እስከሚውለው፡ የቀስቋም በዓል ድረስ ይዘልቃል፤ ከዚያም፡ በሕፃኑ እግዚአብሔር ወልድ፡ ኢየሱስ መሲሕና በእናቱ፡ በእግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያም፡ የስደታቸው መታሰቢያ ጾም በኩልም ዐልፎ፡ የነቢያትን ጾም፡ መነሻ ካደረግንበት፡ ከኅዳር ፲፮ ቀን ዞሮ ይገጥማል።

በዚህ ክንውን፡ ተጀምሮ እስኪጨረስ ድረስ፡ በበዓላቱ ብቻ ሳይኾን፡ በአጽዋማቱም ጭምር፡ አንዳች ልመና የሌለበት ኾኖ፡ ሳይቋረጥ፡ በዚያው፡ በቅድስቲቱ ኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት፡ የትንሣኤ ሕይወትና በዘላለማዊቷ የሰንበት ዓለም ህልውናችን እንዳለን ኾነን፡ በምስጋናና በሓሴት የቀጠለውን፡ የዓመቱን የሕይወት ጉዟችንን ዑደት እንፈጽማለን።

ለዓመቱ የሕይወት ጉዟችን፡ ዋና መነሻ ያደረግነው፡ የጾመ-ነቢያት መግቢያ የኾነውን፡ ኅዳር ፲፮ ቀንን ሳይኾን፡ ከአንድ ዓመት በፊት፡ ቀደም ብሎ፡ በታኅሣሥ ወር፣ በ፯ኛው ቀን የኾነውን፡ የእግዚአብሔር እም ድንግል ማርያምን፡ ትስብእታዊ ፅንሰት ተከትሎ፡ በተከታዩ ዓመት፡ በታኅሣሥ ወር፣ በመጀመሪያዬቱ ቀን፡ በእርሷ፡ በእናቲቱ ማሕፀን የኾነውን፡ የልጇ የወዳጇን የእግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕን፡ ትስብእታዊ ፅንሰት መኾኑ ይታወቅ ዘንድ፡ እዚህ ላይ፡ ሊገለጽ ያስፈልጋል።

መፈጽም።

እንግዲህ፡ እግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያም እና ልጇ ወዳጇ እግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕ፡ በመለኮታዊነታቸውና በትስብእታቸው፣ በመሥዋዕትነታቸውና በመድኃኒትነታቸው፣ በመስቀል-ቤዛነታቸውና በሰላማቸው፣ ሰብአዊ ፍጡራቸውን፡ በሥጋም፣ በነፍስም፣ በመንፈስም፡ ለአንዴና ለዘለዓለም፡ በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት አማካይነት፡ የቅድስቲቱ የትንሣኤ ሕይወትና የዘለዓለማዊቷ የሰንበት ዓለም ባለቤት ማድረጋቸው፡ በጽኑ ተረጋግጧል።

ከዚህ የተነሣ፣ በዚህም ረገድ፡ እነዚህ ኹሉ የዓመቱ አጽዋማትና በዓላት፡ እንዲህ፡ ከፍጹምነት ደርሰው፡ ሕያው ፍሬያቸውን፡ ጨርሰው ያበረከቱ በመኾናቸው፡ የእግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያም እና የልጇ የወዳጇ የእግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕ፡ መለኮታዊና ትስብእታዊ ተልእኳቸው፡ የዛሬ ኹለት ሽህ አሥራ አንድ ዓመት ማብቃቱ ታውቋል፤ ታምኖበታልም።

ስለዚህ፡ እነዚህ፡ የዓመቱ አጽዋማትና በዓላት ኹሉ፡ በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት ዘንድ፡ በየተወሰነ ጊዜያቸው፡ በግልም ኾነ በጋራ፣ በልመና ሳይኾን፡ በምስጋና ጸሎት፣ በኅዘን ሳይኾን፡ በሐሜት ዝማሬ እየታጀቡ፡ ለሃይማኖትና ለምግባር አጽንዖትና ተዘክሮ ያህል፡ እየተካኼዱ የሚፈጸሙ እንጂ፡ እንደአዲስ፡ በእያመቱ ተደጋግመውና ተመላልሰው የሚኾኑ፣ ወይም፡ የሚደረጉ፣ ወይም፡ የሚደርሱ አለመኾናቸውን፡ መገንዘብ ያሻል።

ነገር ግን፡ እኒሁ ሃይማኖታዊና ምግባራትና ሥርዓታት፡ በእውነተኛው ምንነታቸው፡ እንዲህ ይኹኑ እንጂ፡ በማንነታቸው፡ የሕያውነት ባሕርይ ያላቸው በመኾናቸው፡ በተለይ፡ ከነሐሴ ፲፮ ቀን፣ ፳፻፮ ዓመተ-ምሕረት ወዲህ በተላለፉት መለኮታዊያት ዐዋጆች መሠረትነትና ከጥርጫጫ፡ እስከ፴ ቀን ፳፻፲፩ ዓ፡ም. በተከበረው፡ በበዓለ-ኢትዮጵያ ጉልላትነት፡ ከተደረሰበት ብቅዓት የተነሣ፡ ለሃይማኖትና ለምግባር አጽንዖትና ተዘክሮ ያህልም ቢኾን፡ በየተወሰነ ጊዜያቸው፡ የምናካኽዳቸውና የምንፈጽማቸው፡ እንዲያው ያለምክንያት አይደለም። በበቂ ምክንያት ነው። ያም ምክንያት፡- በአንድ በኩል፡ በመታሰቢያነታቸው ለማዘከር መኾኑን የሚያረጋግጠው እውነታ ነው።

በሌላው በኩል ያለውን እውነታ ደግሞ፡ በተለይ፡ አበክሮ መመልከት ስለሚገባ፡ እንዲህ በሚል ቃል አቅርበነዋል፡-

በቅዱሱ ኪዳን፡ "የኢትዮጵያ ልጆች" የኾንነው እኛ፡ እያንዳንዳችን፡ "ቀዳሚት ሕይወት" ለተባለችው፡ ለመጀመሪያዋ የመንፈስ ትንሣኤ ህልውናችን፡ እየራሳችንን፡ ያበቃን ብንኾንም፡ በዚህ ምድራዊ ዓለም፡ በሕይወተ-ሥጋ እየተመላለሰን ያለን በመኾናችን፡ በመካከሉ ከምንኖረው፡ ከክፉ ወገን፡ ፈተናና መከራ ሊደርስብን እንደሚችል የታወቀ ነው። (ዮሐ. ፳፥ ፮።)

ይህም የሚኾነው፡ የሺሁ ዓመት መሲሓዊ ዘመን ከማብቃቱ የተነሣ፡ ዲያብሎስ፡ እንደባለራእዩ ቃል፡ ለጥቂት ጊዜ፡ ከእሥራቱ በተፈታበት ጊዜ ውስጥ የምንገኝ በመኾናችን ምክንያት፡ ይኼው ክፉው ወገን፡ በዚሁ ምድራዊ ዓለምና ሙታን በኾኑት፡ በሥጋውያኑ ሰዎቹ ዘንድ፡ አኹንም፡ በበለጠ ሠልጥኖና ሰፍኖ፡ ዐይሎም የሚገኝ በመኾኑ ነው።

ነገር ግን፡ እኛ፡ በቅዱሱ ኪዳን የኢትዮጵያዊነት እምነታችንና ምግባራችን ጸንተን እስከተገኘን ድረስ፡ ፈተናውና መከራው፡ በምንም መልኩና ይዘቱ፡ ሊያጠቃንና ሊያሸንፈን ቀርቶ፡ ሊነካንና ምንም ዓይነት ጉዳትን ሊያደርስብን እንኳ እንደማይቻለው፡ የታመነና የተወሰነ መለኮታዊ እውነታ ነው።

ይህ መለኮታዊ እውነታ፡ "ወበዓለምስ ሀለወክሙ ሕማመ ትርከቡ። ወባሕቱ፡ ጽንዑ! እስመ አነ፡ ሞዕክዎ ለዓለም። ...ወናሁ፡ አነ እሄሉ ምስሌክሙ፡ በኩሉ መዋዕል፡ እስከኅልቀተ ዓለም።

"በዓለም ሣላችሁ፡ መከራ አለባችሁ። ነገር ግን፡ አይዟችሁ! እኔ ዓለምን አሸንፌዋለሁና፡ እናንተም፡ በእኔ ከጸናችሁ፡ ታሸንፉታላችሁ። ...እነሆም፡ እኔ፡ እስከዓለም ፍጻሜ ድረስ፡ ኹልጊዜ፡ ከእናንተ ጋር ነኝ።" ባለን ቃሉ፡ እውንና እሙን ኾኗል። (ዮሐ. ፲፮፥ ፴፫። ማቴ. ፳፰፥ ፳።)

በዚህ መሠረት፡ እኛም፡ በእርሱ መንፈስ ኾነንና የእርሱን የአብነት ፈለግ ተከትለን፡ እርሱ ለእኛ፡ ለእያንዳንዳችን፡ አርአያና ምሳሌ በመኾን፡ በኅልዮ፥ በነቢብና በገቢር ያሰበልንን፥ የነገረንንና ያደረገልንን ኹሉ እያስታወስን፡ በማጽናት፡ በአስተሳሰባችን፥ በአነጋገራችንና በአድራጎታችን፡ እውን ስናደርገው፡ እርሱ፡ ፈተናውንና መከራውን ተቋቁሞ በማሸነፍ ስላስወገደው፡ እኛን ሳይነካን፡ የድሉ ባለቤቶች ብቻ ኾነን እንደምንገኝ እናውቃለን።

ስለዚህ፡ እነዚያ፡ የዓመቱ አጽዋማትና በዓላት፡ ለአንዴና ለዘለዓለም፡ ተፈጽመው፡ ሕያው ፍሬያቸውን በማበርከት፡ ያበቃላቸው ቢኾኑም እንኳ፡ ነገር ግን፡ እኒሁ ምግባራትና ሥርዓታት፡ የሕያውነት ባሕርይ ያላቸው በመኾናቸው፡ እንግዲህ ወዲህ፡ ለሃይማኖትና ለምግባር አጽንዖትና ተዘክሮ፡ በየተወሰነ ጊዜያቸው፡ እንዲህ፡ በምስጋናና በሐሜት መንፈስ ኾነን፡ በእያመቱ እንድናካኪዳቸውና እንድንፈጽማቸው፡ አስፈላጊና ተገቢ ኾኖ መገኘቱን ለመቀበል፡ ለማንኛችንም የሚያዳግተን አይደለም።

ይህን እውነታ፡ ከዚህ በላይ የተሰጠው አጭር ሐተታ፡ በመጠኑም ቢኾን ያብራራው ሲኾን፡ እርሱንም ለመረዳት፡ በቅዱሱ ኪዳን፡ የኢትዮጵያ ልጆች ለኾኑ ብቻ ሳይኾን፡ በተለይ፡ "ክርስቲያን ነን!" ለሚሉ፡ ለማንኛቸውም አስተዋዮች ምእመናንና ምእመናት፡ ይህን ያህል የሚከብድ እንደማይኾን ይታመናል።

**የምስጋናው ጾምና የሐሜቱ ጸሎት
አካሄድና አፈጻጸም።**

ይህን የተነሣንበትን፡ የዓቢይ [የሑዳይ] ጾማችንን መዋዕል [ጊዜ] በሚመለከት፡ እስካኹን የሰጠነውን ሐተታ ለማጠቃለል፡ የምንለው የቀረ ነገር ቢኖር፡ ይኼው የምስጋናው ጾምና የሐሜቱ ጸሎት፡ እንዴት መካኘድና መፈጸም እንዳለበት ባጭር መግለጥ ይኸናል። እርሱም፡ እንዲህ በሚል ቃል ይነበባል፡-

በተለይ "ጾም"፡ እንደጸሎትና ምጽዋት ኹሉ፡ ዓቅማችንና የኑሮ ኹኔታችን በፈቀደልን መጠን፡ የግል ምግባር ኾኖ የሚፈጸም መኾኑ ሳይዘነጋ፡ ይህንኑ፡ ዓቢይ - የሑዳይ ጾማችንን፡ ከላይ በታተተው ኪዳናዊ መመሪያ መሠረት፡ እጅግ ደስ ብሎን፡ በፍጹም ፈቃዳችን ጀምረን እንጨርሰው ዘንድ፡ ይኸው ቀርቦልናል። እኛም ኹላችን፡ በነቃና በታጠቀ፡ የኹለንተና አቋም ተቀብለን፡ በአግባቡ ልናስተናግደው እንደተዘጋጀን እናምናለን።

በምስጋናና በሐሜት ብቻ እየተካኘደ ሊፈጸም የሚገባው፡ ይኸው የጾምና የጸሎት ሥርዓታችን፡ ወደፊት ተጠናቅቆ እስኪቀርብ ድረስ፡ የእየራሳችንን የአስተሳሰብ አግጣጫ የሚጨምረውን፡ የዘንድሮውን ሥርዓተ-ጸሎት፡ የልመናውን ወደምስጋና፣ የኅዘኑን ወደደስታ በመለወጥ፡ በያለንበት እያስተካከልን፡ እስካኹን ስንገለገልበት በቆየነውና በኅዋ-ሰሌዳችን ውስጥ ተመዝግቦ በሚገኘው፡ በዚያው፡ በበዓለ-ኢትዮጵያው መሰናዶው መሠረት እንድትጠቀሙ ታደርጉ ዘንድ ጋብዘናችኋል።

መዋዕለ ጾሙ፡ በመለኮታውያኑ ዐዋጆቿ አማካይነት፡ ለክፉው ሰብአዊ ወገን፡ በተከሠተችውና በለመለመችው፡ በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት ዘንድ ከተተለመው እርሻ፡ እያንዳንዳችን፡ በነፍስ ወከፍ፡ መልካሙን የቅዱሱን ኪዳን አዝመራና መከር የምንሰበሰብበት እንደሚኾን እናምናለን። (ማቴ. ፲፫።)

+ + +

የዓቢይ ጾም ሰንበታትና ሰሙናት።

ከዋናው ጾም መግቢያ በፊት፡ “መርዓዊ” ከሚባለው፡ ከጥር ፲፱ እሁድ፡ እስከ፳፮ ሰንበት እና “ዘወረደ” ወይም፡ “ጾመ ሕርቃል” ከሚባለው፡ ከቅበላው የካቲት ፲ እሁድ፡ እስከ የካቲት ፲፯ ሰንበት፤ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ከሚገኙት፡ ኹለት ሳምንታት አንሥቶ፡ እስከ ትንሣኤ በዓል ድረስ ባሉት ሰሙናት የሚዘመረው፡ የየሳምንቱ ምስባክ እና የሚነበቡት የቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅሶች፡ ከሳምንታቱ ስያሜዎችና የትርጓሜ ሐተታዎች ጋር፡ በየአርእስቱና በየመልኩ ተሰናድተው፡ እንደሚከተለው፡ ለአገልግሎት ቀርበዋል።

እንደንኡሳን በዓላት ተቈጥረው የሚከበሩ፡ በጾም ወራት የሚውሉ፡ ሰንበታት አሉ፤ እነዚህም፡ “ዓቢይ ጾም”፤ ወይም፡ በሕዝባዊ አነጋገር፡ “ሑዳዴ” የሚባለው ጾም፡ ከመግባቱ በፊትና ከገባ በኋላ ያሉት፡ ሰንበታት፤ እንዲሁም፡ ከእነርሱ ጋር የተያያዙት የሰንበታቱ ዘለዓለማውያን የእሁድ ዕለታትና ሳምንታት ናቸው።

ከእነዚህም፡ ቀዳሚዎቹ፡ “መርዓዊ” እና “ዘወረደ” የሚል ስያሜ የተሰጣቸው፡ ዘለዓለማውያኑ የእሁድ ሰንበታት ናቸው፤ “መርዓዊ” የተባለው የእሁድ ሰንበት፡ በቅዱሳት መጻሕፍት ተጽፎ እንደሚነበበው፡ ኢየሱስ መሲሕ፡ በዕለተ ዓርብ የሚቀበለው የመስቀል መከራ፡ ለእርሱ፡ የሙሽርነቱ የሠርግ በዓል ስለኾነ፡ ይህች ጽዋውን፡ እንደአርበኛ ወደሚቀበልባት፡ ወደኢየሩሳሌም የጀመረውን ጉዞ የሚያዘክረው፡ ከ“በዓለ ኢትዮጵያ” መግቢያ እሁድ በፊት ያለው ዕለተ እሁድ ሲኾን፤ የዓቢይ ጾም መግቢያና ለ“ጾመ ሕርቃል” ሰኞ ዋዜማ የኾነው፡ ተከታዩ ዕለተ እሁድ፡ “ዘወረደ” (“ቅበላ”) የተባለው ነው። ስለእነዚህና ከዚህ ተያይዘው ስለሚቀጥሉት፡ “ቅድስት”፤ “ምኵራብ”፤ “መፃኅዕ”፤ “ደብረ ዘይት”፤ “ገብር ኄር”፤ “ኒቆዲሞስ” እና “ሆሣዕና” ስለተባሉት፡ የእሁድ ሰንበታት፡ ከዚህ የሚከተሉት አጫጭር መግለጫዎች፡ በመጠኑም ቢኾን ያብራሩላችኋል፡-

መርዓዊ።

ከጥር ፲፱ እሁድ፡ እስከ፳፮ ሰንበት፤ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

በግእዝ፡ “መርዓዊ” ማለት፡ “ሙሽራ” ነው። ሰላማችን ኢየሱስ መሲሕ፡ ራሱን፡ በሙሽራ መስሎ ተናግሩዋል፤ ይህም፡ "ወእምዝ መጽኡ ኅቤሁ፡ አርዳኢሁ ለዮሐንስ፤ ወይቤልዎ፡- 'ንሕነ፤ ወፈሪሳውያን፡ ንጸውም ብዙኅ፤ ወአርዳኢከሰ፡ በእፎ ኢይጸውሙ?' ወይቤሎሙ እግዚእ ኢየሱስ፡- 'በአይቱ ይክሉ፡ ደቂቁ ለመርዓዊ፡ ጸዊመ፤ ወላህዎ፤ አምጣነ ሀሎ መርዓዊ ምስሌሆሙ፤ ወባሕቱ፡ ይመጽእ መዋዕል፡ አመ ይነሥእዎ ለመርዓዊ እምኔሆሙ፤ ወአሜሃ፡ ይጸውሙ።"

“የዮሐንስ ደቀ መዛሙርት፡ ወደእርሱ ቀርበው፡ 'እኛና ፈሪሳውያን፡ ብዙ ጊዜ የምንጠመው፤ ደቀ መዛሙርትህ ግን የማይጠመት፡ ስለምንድር ነው?' አሉት፤ ሰላማችን ኢየሱስም፡ እንዲህ አላቸው፡ 'ሚዜዎች፡ ሙሽራው፡ ከእነርሱ ጋር ሳለ፡ ሊጸሙና ሊያዝኑ፡ እንዴት ይችላሉ? ነገር ግን፡ ሙሽራው፡ ከእነርሱ የሚወሰድበት ወራት ይመጣል፤ በዚያን ጊዜም ይጠማሉ።”

ደግሞም፡ "አሜሃ፡ ትመስል መንግሥተ ሰማያት፡ ዐሥሮን ደናግለ፡ እለ ነሥአ መታትዊሆን፤ ወወጽአ ለቀበላ መርዓዊ።

“በዚያን ጊዜ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት፡ መብራታቸውን ይዘው፡ ሙሽራውን ሊቀበሉ የወጡ፡ ዐሥር ቁነጃጅትን ትመስላለች!” በሚሉት ቃላቶቹ ይታወቃል።

መንፈስ ቅዱስን የተመሉ ቅዱሳን ጻድቃንም፡ እርሱን፡ ሰላማችንን ኢየሱስ መሲሕን፡ በሙሽራ መስለው ተናግረዋል፤ ለዚህም፡ መጥምቁ ዮሐንስ፡ "አንትሙ ለሊክሙ ሰማዕትየ፡ ከመ እቤለክሙ፡- 'አንስ፡ ኢኮንክሙ ክርስቶስሃ፤ ዳእሙ፡ ተፈነውኩ ቅድሜሁ፡ እስብክ።

ዘቦቱ መርዓት፡ መርዓዊ ውእቱ። ወዐርኩስ ለመርዓዊ፡ ዘይቀውም፤ ወይሰምየ፡ ፍሥሐ ይትፊሳሕ፡ በእንተ ቃለ መርዓዊ፤ ወመርዓት። ወፍሥሐ ዚአየሰ፡ ናሁ ተፈጸመት። ወእንቲአሁሰ፡ ትበዝሳ፤ ወእንቲአየሰ፡ ተሰልጠት።'

“እናንተ፡ 'እኔ፡ ክርስቶስ አይደለሁም፤ ነገር ግን፡ በፊቱ ተልኬአለሁ!' እንዳልሁ፡ ራሳችሁ፡ ምስክሮቼ ናችሁ ። ሙሽራይቱ ያለችው እርሱ፡ ሙሽራ ነው፤ ቆሞ የሚሰማው ሚዜው ግን፡ በሙሽራው እና በሙሽራዬቱ ድምፅ፡ እጅግ ደስ ይለዋል፤ እንግዲህ፡ ይህች ደስታዬ፡ እነሆ ተፈጸመች። የእርሱ፡ የኾነችውስ ትበዛለች፤ የእኔዋ ግን፡ ተጨርሳለች።” ብሎ የተናገረው ቃል፡ አንዱ ማስረጃ ይኾናል።

ስለዚህ፡ ሰላማችን ኢየሱስ መሲሕ፡ ወደፊት፡ በዕለተ ዓርብ እንዲቀበለው፡ የሚጠብቀው መከራ፡ ለእርሱ፡ እንደሙሽርነት በዓል፤ መስቀሉም፡ እንደሠርግ አዳራሽ ተደርጎ፡ ትንቢቱ፡ በቅድሚያ፡ በቅዱሳን ነቢያት ስለተነገረና በቅዱሳት መጻሕፍት ስለተጻፈ፡ ከ“በዓለ-ኢትዮጵያ” (ከቀድሞው ጸመ-ኢትዮጵያ=ጸመ-ነነዌ) ቀጥሎ ያለው ዕለተ እሑድ፡ “መርዓዊ” ተብሏል።

በዚያች፡ የሰንበት ዘለዓለማዊነት በቀጠለባት ዕለተ እሑድ የሚዘመረው ምስባክ፡ ከዳዊት መዝሙራት፡ “ወውእቱሰ፡ ከመ መርዓዊ፡ ዘይወጽእ እምጽርሑ፤ ይትፊሳሕ፡ ከመ ያርብሳ፡ ዘይሜርድ ፍኖቶ፤ እምአጽናአፈ ሰማይ፡ ሙጻኡ!” የሚለው ነው።

“እርሱም፡ እንደሙሽራ፡ ከእልፍኛ ይወጣል፤ እንደአርበኛም፡ በጉዞው ሲፋጠን ደስ ይለዋል፤ መውጫውም፡ ከሰማይ ዳርቻ ነው!” ተብሎ የሚተረጎመው፡ ይህ ቃል፡ ሰላማችን ኢየሱስ መሲሕ፡ በዕለተ ዓርብ፡ በሕማማተ መስቀሉ የሚቀበላትን፡ የሙሽርነት ጽዋ መከራውን፡ አጣጥሞ ወደሚጨልጥባት፡ ወደኢየሩሳሌም የጀመረውን፡ ያን የግሥጋሜ ጉዞ የሚያከናውነው፡ እንዴት እንደኾነ፡ ያመላክታል።

ይኸውም፡ አንድ ጀግና አርበኛ፡ ለአገሩና ለማንነቱ፥ ለሚኖርለትም ታላቅ የእውነት ዓላማና እምነት፡ ደሙን እስከማፍሰስ በሚጠይቅ መስዋዕትነት ተዋግቶ፡ የድል አክሊልን እንዲቀዳጅ ወደሚያበቃው የሰልፍ ሜዳ ለመድረስ፡ በፍጹም ቆራጥነት ከሚያደርገው ጥድፈያ ጋር በማመሳሰል መኾኑን፡ በትንቢቱ ቃል አፈጻጸም ስለታየ ነው።

ይህንም እውነታ፡ እንዲህ የሚለው፡ በዕለቱ የሚነበበው፡ የአዲስ ኪዳን የምስራች ቃል ያረጋግጠዋል፡- "ወንሥኦሙ [እግዚእ ኢየሱስ]፡ ለዐሠርቱ ወክልኤቱ፤ ወይቤሎሙ፡- 'ናሁ ነዐርግ ኢየሩሳሌም፤ ወይትፈጸም፡ ኩሉ ዘጽሑፍ ውስተ መጻሕፍተ ነቢያት፡ ላዕለ ወልደ-ዕገለ-እመሕያው። ወይሜጥውዎ ለአሕዛብ፤ ወይሣለቁ ላዕሌሁ፤ ወይጼእልዎ፤ ወይዌርቅዎ። ወይቀሥፍዎ፤ ወይቀትልዎ። ወይትነሣእ፡ በሣልስት ዕለት።' ወእሙንቱስ፡ አልቦ ዘለበዉ፡ እምዘ ይቤሎሙ፤ እስመ ሥዉር ውእቱ፡ ዝ ነገር እምኔሆሙ። ወኢየአምሩ ዘይብል።"

“ሰላማችን ኢየሱስ፡ ...አሥራ ኹለቱን ደቀ መዛሙርቱን፡ ወደእርሱ አቅርቦ፡ እንዲህ አላቸው፡- 'እነሆ፡ ወደኢየሩሳሌም እንወጣለን፤ ስለማርያም ልጅ፡ በነቢያት መጻሕፍት የተጻፈው ኹሉ፡ በእርሱ ላይ ደርሶ ይፈጸማል፤ ለአሕዛብ አሳልፈው ይሰጡታል፤ ይዘብቱበታል፤ ይሰድቡታል፤ ይተፉበታል፤ ይገርፉታል፤ ይገድሉታል። በሦስተኛዪቱም ቀን ይነሣል።' እነርሱ ግን፡ ከዚህ ንግግሩ፡ ያስተዋሉት ነገር የለም፤ ይህ የተናገረው ቃል፡ ለእነርሱ፡ ተሠውሮባቸው ነበርና፤ ምን እንዳለም፡ አላወቁም።” (ማቴ. ፱፥ ፲፬-፲፭፤ ጳጵ፥ ፩-፲፫፤ ዮሐ. ፫፥ ፲፬-፲፭፤ ጳጵ-፴። መዝ. ፲፰፥ ፭-፮፤ ሉቃ. ፲፰፥ ፴፩-፴፬።)

ምንባብ፡-

፩ኛ ቆሮ. ምዕ. ፲፫፥ ቁ. ፩-፯፤
 ራእ. ምዕ. ፳፩፥ ቁ. ፩-፰፤
 ሓዋ. ምዕ. ፲፫፥ ቁ. ፲፮-ጳ፫።

ምስባክ፡-

መዝ. ፲፰፥ ቁ. ፭-፮፤

ወውእቱስ ከመ መርዓዊ ዘይወጽእ እምጽርሑ፤ እርሱም እንደሙሽራ ከእልፍኙ ይወጣል፤
 ይትፌሣሕ ከመ ያርብህ ዘይሜርድ ፍኖቶ፤ እንዳርበኛ፡ በጉዛው ሲፋጠን፡ ይደሰታል፤
 እምአጽናፈ ሰማይ ሙጻኡ። አወጣጡ፡ ከሰማያት ዳርቻ ነው።

ወንጌል፡-

ማቴ. ምዕ. ፳፭፥ ቁ. ፩- ፲፫።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤

በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

ዘወረደ እና ጾመ ሕርቃል።

ከየካቲት ፲ እሑድ፡ እስከ፲፯ ቀን ሰንበት፥ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

“ጾመ ሕርቃል” የተባለው የዓቢይ ጾም መግቢያ (ቅበላ) የኾነው፡ የሰኞ ዋዜማ እሑድና ከእርሱ ጋር ተያይዞ የሚቀጥለው ሳምንት፡ በግእዝ፡ “ዘወረደ” ይባላል። “ዘወረደ” የሚለው ቃል፡ “ረ” ላልቶ ሲነገር፡ “ወረደ” ከሚለው የግእዝ ቃል የተገኘ ሲኾን፡ “ረ” ጠብቆ ሲነገር፡ “ወረደ” በሚለው ኢትዮጵያኛው ቃል ይተረጎማል። ሳምንቱ፡ “ዘወረደ” የተባለው፡ “በልዩ ልዩ መልክ መውረድን” የሚያመለክተው የእግዚአብሔር ቃል፡ የሚነገርበት ስለኾነ ነው።

“ያ፡ በሰማያት የሚኖረው፥ በእሳትና መብረቅ፥ በከባድ ደመናና ነጎድጓድ፥ በበረታ የቀንደ መለከትም ድምፅ፡ ወደምድር የወረደውና በሙሴ መሪነት፡ በምድረ በዳ ለሚጓዙት የእስራኤል ልጆች፡ በሲና ተራራ የተገለጠው፡ እኛ የኢትዮጵያ ልጆች፡ 'እግዚአብሔር' ብለን የምንጠራው ፈጣሪና የማይታየው አምላክ፡ በመጨረሻው ዘመን፡ በእግዝእተብሔር እም፡ ድንግል ማርያም ማሕፀን ሰው ኾኖና በበረታ ተወልዶ፥ የመስቀል መከራን ተቀብሎና ሞቶ፥ ተቀብሮና ተነሥቶ፡ ፍጥረተ ዓለሙን፡ ከዲያብሎስ አገዛዝ፥ ከኃጢአት ቀንበርና ከሞት ፍዳ ሊያድን፡ ከሰማየ ሰማያት ወረደ!” ለማለት፥ ደግሞም፡ ሙሴ፡ በእግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ መሲሕና በእግዝእተብሔር እም፡ ድንግል ማርያም ምሳሌ፡ ከእግዚአብሔር የተሰጡት ቃላት፥ ወይም፡ ትእዛዛት፡ የተቀረጹባቸውን ጽላት ይዞ፡ ከሲና ተራራ፡ ወደእስራኤል ሕዝብ የመውረዱን ዝክረ ነገር ለማስታወስ፡ “ዘወረደ” ተብሏል።

ይህም፡ በብሉይ ኪዳን፡ “ወወረደ እግዚአብሔር፡ ውስተ ደብረ-ሲና፡ ዲበ ከተማሁ ለደብር። ...ወወረደ ሙሴ፡ ኀበ ሕዝብ፤ ወይቤሎሙ ከመዝ። ...ወተመይጠ ሙሴ፤ ወወረደ እምደብር፤ ወክልኤ ጽላት ዘትእዛዝ፡ ዘውስተ እደዊሁ።

“እግዚአብሔርም፡ በሲና ተራራ ላይ፡ ወደተራራው ራስ ወረደ። ...ሙሴም፡ ወደሕዝቡ ወረደ፤ እግዚአብሔር ያለውንም ቃል ነገራቸው። ...ኹለቱንም የምስክር ጽላቶች፡ በእጁ ይዞ፡ ተመልሶ፡ ከተራራው ወረደ።”

በአዲሱም ኪዳን፡ “ወአልቦ ዘዓርገ ውስተ ሰማይ፥ ዘእንበለ ዘወረደ እምሰማይ፡ ወልደ እንለ እመሕያው።

“በሰማይ ከሚኖረው ከሰማይ ከወረደው የሰው ልጅ በቀር፡ ወደሰማይ የወጣ፡ ማንም የለም!” በሚሉት የቅዱሳት መጻሕፍት ቃላት ታውቋል። ይኸው እሑድ፡ በሕዝባዊ ስያሜ፡ “ቅበላ” ይባላል። (ዘጸ. ፲፱፥ ፳-፳፭፤ ፴፪፥ ፩-፲፭። ዮሐ. ፫፥ ፲፫።)

ከዚህ እሑድ ጋር ተያይዞ ያለው ሳምንት፡ “ጾመ ሕርቃል” እንደሚባል፡ ከላይ ተገልጿል። ይህ ስያሜ፡ ለዚህ ሳምንት የተሰጠበት ምክንያት፡ በሚከተለው አጭር ሓተታ ይጠቃለላል።

በጌኛው ምዕት ዓመተ ምሕረት፡ የተነሣው የፋርስ ገዢ፡ በተንባላት (በእስላሞች) እየታገዘ፡ ኢየሩሳሌምን ወርሮ ይዞ፤ አብያተ ክርስቲያናትን አፍርሶና ሰላማችን ኢየሱስ መሲሕ የተሰቀለበትን ቅዱስ መስቀሉን ወስዶ፡ በዚያ የሚኖሩ ክርስቲያኖችንና ከተማቸውን ሊገዛ በሞከረ ጊዜ፡ ሕርቃል (Heraclius) የሚባለው የሮም (የቀድሞንጥንያ፥ ቢዛንታይን) ክርስቲያናዊ ቁሣር፡ ከዚህ አገዛዝ ነጻ እንዲያወጣቸው፡ ካህናቱም፥ ምእመናኑም፡ ጠየቁት።

እነርሱ፡ በጾም፡ በጸሎታቸው ተባብረውት፡ ይኸው ቁሣር፡ በጌጆ፬ ዓ. ም. በሠራዊቱ ኃይል ደርሶላቸው፡ ጠላታቸውን ፡ ድል ስለነሣላቸው፥ ከተማዬቱንና ቅዱስ መስቀሉንም ስላስመለሰላቸው፡ ለዚያ ድል መታሰቢያ ይኸን ዘንድ፡ ጸማቸውን፡ “ጾመ ሕርቃል” ብለው ሰየሙት፤ ይህም ጾም፡ እንዳይዘነጋ፡ ከዓቢይ ጾም ጋር ቀዳሚ ኾኖ እንዲጾም፡ የቀደሙት ሊቃውንት ስለወሰኑ፡ የምንጾመው፡ በዚህ ምክንያት መኾኑ ሊታወቅ ይገባል።

ምንባብ፡-

፩ኛ ጢሞ. ምዕ. ፮፥ ቁ. ፫-፲፫፤
ያዕ. ምዕ. ፬፥ ቁ. ፩-፲፤
ሐዋ. ምዕ. ፭፥ ቁ. ፩-፲፩።

ምስባክ፡-

መዝ. ፲፰፥ ቁ. ፭-፮፤

ተቀነዩ ለእግዚአብሔር በፍርሃት፤
ወትሐሠዩ ሎቱ በረዓድ፤
አጽንዕዋ ለጥበብ፡ ከመ ኢይትመዓዕ
እግዚአብሔር።

ለእግዚአብሔር፡ በፍቅር ፍርሃት ተገዙ፤
በእርሱም፡ ፍጹም ደስ ይበላችሁ፤
ከእግዚአብሔር ቀጣ ለመዳን፡
ጥበብን አጽንታችሁ ያዙ።

ወንጌል፡-

ማቴ. ምዕ. ፮፥ ቁ. ፲፮-፳፬።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤

በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

ቅድስት።

ከየካቲት ፲፯ እሑድ፡ እስከጳፀ ቀን፡ ሰንበት፥ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

ለመደበኛው የሰላማችን ኢየሱስ መሲሕ “ጾመ አርብዓ”፡ መነሻ የኾነው፡ የመጀመሪያው እሑድ፡ “ቅድስት” ይባላል፤ ለእግዚአብሔር ይኸን ዘንድ፡ ተለይቶ የተቀመጠ፥ የተሰጠ፥ የቀረበ ነገር ኹሉ፡ “ቅዱስ” ስለሚባል፡ ይህች ዕለተ ሰንበት፥ ወይም፡ ሳምንት፡ በሴት አንቀጽ፡ “ቅድስት” ተብላለች።

ሰላማችን ኢየሱስ መሲሕ፡ ከጥምቀቱ በኋላ፡ በቆሮንቶስ በረሃ፡ አርባ መዓልትና አርባ ሌሊት የጸመውን ጾም በማስታወስ፡ እኛም፡ እርሱ ባስተማረን መንገድ እንጸማት ዘንድ፡ “የእግዚአብሔር ጾም” ተብላና ለእርሱ ተለይታ የተሰጠች ጾም መኾኗን ለማመልከት፥ እንዲሁም፡ “ቅዱስ” የኾነውን አምላክ፡ ቃሉን ተከትለን፡ እኛም፡ እያንዳንዳችን፡ እየራሳችንን፡ በቅድስና አጽንተን ለማኖር፡ ግዳጅ ያለብን መኾኑን ለማሳሰብ፡ “ይህች፡ የሰንበት ዘለዓለማዊነት የቀጠለባት ዕለተ እሑድ፥ ይህች ሳምንትና ይህች አርባ ቀን፡ ለእግዚአብሔር የተለየች ናት” ለማለት፡ “ቅድስት” ተብላ ተሰይማለች።

ይህም፡ “ወበከመ ጸውዐከሙ ቅዱስ ውእቱ፥ አንትሙኒ፡ ኩኑ ቅዱሳነ፡ በኩሉ ግዕዝክሙ! እስመ ጽሑፍ፡ ዘይብል፡ ኩኑ ቅዱሳነ፡ እስመ ቅዱስ አነ!”

“የጠራችሁ፡ እርሱ፡ እግዚአብሔር፡ ቅዱስ እንደኾነ፡ እንዲሁ፡ እናንተም፡ በአኗኗራችሁ ኹሉ፡ ቅዱሳን ኹኑ! 'እኔ ቅዱስ ነኝና፡ እናንተም፡ ቅዱሳን ኹኑ!' የሚል ቃል ተጽፏል።”

ደግሞም፡ “እስመ ኢጸውዐነ እግዚአብሔር፡ ለርኩስ፡ ዘእንበለ ለቅድሳት፤

“እግዚአብሔር፡ ለቅድስና እንጂ፡ ለርኩሰት አልጠራንም።” በሚለው የአምላክ ቃል ታውቋል።

ኹለንተናችንን፡ ከክፋቱ ዓለም ላይተን፡ ራሳችንን፡ በጾም በመቀደስ፡ ሰውነታችንን፡ ለእግዚአብሔር ብቻ ልናስገዛ የሚገባን መኾኑን፡ ቀደም ብለው ከተጠቀሱት ቃላት ጋር፡ በዚህች፡ የሰንበት ዘለዓለማዊነት በቀጠለባት ዕለተ እሑድ የሚዘመረው፥ የሚሰበከውና የሚነበበው፡ ከዚህ የሚከተለው፡ ሌላው፡ የቅዱሳት መጻሕፍት ምንባብ፡ እንዲህ እያለ ያስረዳናል፡-

፩ኛ፡ “ተቀንዩ ለእግዚአብሔር በፍርሃት፤ ወተሐሣዩ ሎቱ በረዓድ፤ አጽንዕዋ ለጥበብ፡ ከመ ኢይትመዓዕ እግዚአብሔር።

“ለእግዚአብሔር፡ ስለእርሱ፡ ደስ ብሏችሁ፡ በፍርሃትና በረዓድ ተገዙ! እንዳይቈጣም፡ ተግሣፁን ተቀበሉ!”

፪ኛ፡ “ኢይክል አሓዱ ገብር፡ ለክልኤ አጋእዝት ተቀንዩ፤ ወእመ አኮስ፡ አሓደ ይጸልእ፤ ወካልኦ ያፈቅር፤ ወእመ አኮ፡ ለአሓዱ ይትኤዘዝ፤ ወለካልኦ ኢይትኤዘዝ። ኢትክሉኬ፡ ተቀንዩ ለእግዚአብሔር፥ ወለንዋይ።

"ለኹለት ጌቶች መገዛት የሚቻለው፡ ማንም የለም፤ ወይም፡ አንዱን ይጠሳል፥ ኹለተኛውንም፡ ይወድዳል፤ ወይም፡ ወደአንዱ ይጠጋል፥ ኹለተኛውንም፡ ይንቃል። ለእግዚአብሔርና ለገንዘብ መገዛት አትችሉም።" (፩ኛ ጴጥ. ፩፥ ፲፭-፲፮፤ ፩ኛ ተሰ. ፬፥ ፯፤ መዝ. ፪፥ ፲፩-፲፪፤ ማቴ. ፮፥ ፳፬።)

ምንባብ፡-

ዕብ. ምዕ. ፲፥ ቁ. ፲፱-፳፭፤
፩ኛ ጴጥ. ምዕ. ፩፥ ቁ. ፲፫-፲፮፤
ሓዋ. ምዕ. ፲፫፥ ቁ. ፩-፫።

ምስባክ:-

መዝ. ፩፻፳፭፥ ቁ. ፳፬-፳፮፤

ወደክመኒ ብረክቶ በጾም፤
ወስሕክ ሥጋዮ፡ በኃጢአ ቅብዕ፤
ወአንሰ ተጽእልኩ በጎቤሆሙ።

ጉልበቶቼ፡ በጾም ደከሙ፤
ሥጋዬም፡ ቅባት በማጣት ከሳ፤
እኔም፡ በእነርሱ ዘንድ፡ ተጠላሁ።

ወንጌል፡

ማቴ. ምዕ. ፬፥ ቁ. ፩-፲፯።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤

በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

ምክራብ።

ከየካቲት ፳፬ እሁድ፡ እስከ መጋቢት ፩ ቀን፡ ሰንበት፥ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

በጾመ አርብዓ፡ ከ“ቅድስት” ቀጥሎ ያለው፡ እሁድና የተያያዘው ሳምንት፡ “ምክራብ” ይባላል፤ “ቤተ መቅደስ”፥ ወይም፡ ክርስትናን የተቀበሉ ወገኖች፡ ተሰብስበው፡ ወደፈጣሪያቸው የሚጸልዩበት፡ በእግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያም የብቃቷ ምሥ ዋዕ መድኃኒትነት እና በእግዚአብሔር ወልድ፡ ኢየሱስ መሲሕ የቤዛ መስቀሉ ሰላምነት፡ ለመላው የሰው ዘር፡ ከእግዚአብሔር የተሰጡትን፡ የመንፈስ ቅዱስ ጸጋዎች የሚያገኙበት፥ ቅዱሱን ሥጋና ክቡሩንም ደም የሚቀበሉበት በአት፡ “ቤተ ክርስቲያን” እንደሚባል ማለት ነው። በኪዳነ ኦሪቱ እምነት ጸንተው የቀጠሉት አይሁድ፡ ዛሬም፡ የጸሎት ቦታቸውን፡ “ምክራብ” እያሉ ይጠሩታል።

የዚህ ስያሜ ምስጢር፡ እንደሌሎቹ ኹሉ፡ ስፋትና ጥልቀት አለው፤ ይኸውም፡ እግዚአብሔር አብእም፡ እውነተኛና የተቀደሰ ማደሪያቸው ይኸን ዘንድ፡ ለዘለዓለማዊው ህልውና ያዘጋጁት “ቤት”፥ ወይም፡ “ሕንፃ”፡ በፍጡር እጅና በተፈጥሮ ቀሳቀሶች የተሠራውን ሳይኾን፡፡ እነርሱ፡ በአርአያቸውና በመልካቸው የፈጠሩት ራሱ፡ “ሰው” መኾኑ፡ ተረጋግጦ የሚታወስበት፥ የሚነገርበትና የሚታወቅበት ሰሞን፡ ከዚች ዕለተ እሁድ ጀምሮ ባለው ሳምንት በመኾኑ ነው።

ይኼም ሕያው የሰውነት ሕንፃ፡ ጥንቱንም፡ በመለኮታዊ ቸርነታቸውና ጥበባቸው የሠሩት፥ ኋላም፡ በመጨረሻው ዘመን፡ በእግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያም፡ የብቅዓቷ ምሥ ዋዕ መድኃኒትነት እና በእግዚአብሔር ወልድ፡ ኢየሱስ መሲሕ፡ የቤዛ መስቀሉ ሰላምነት፡ የምሕረት ቃል ኪዳናቸውን በማስገኘት፡ ለስርየት አብቅተውና በትንሣኤ ሕይወት አድሰው፡ ለፍጹምነት ያበቁት አካልና ባሕርይ ነው።

ይህን እውነታ፡ ደቀ መዛሙርቱ የኾኑት ሓዋርያት ሳይቀሩ የተረዱትና የተገነዘቡት፡ መምህራቸው ኢየሱስ መሲሕ፡ በመስቀል መክራው፡ ሞቶ ከተነሣ፥ መንፈስ ቅዱስም ከወረደላቸውና ካደረባቸው በኋላ መኾኑን፡ በዕለቱ የሚዘመረው፥ የሚሰበከውና የሚነበበው፡ የነቢያቱ ትንቢትና የአዲስ ኪዳኑ ምሥራች፡ እንዲህ በሚሉ ቃላት እያብራሩ ያመላክታሉ፡-

“እስመ ቅንዓተ ቤትከ በልአኒ፤ ትዕይርቶሙ፤ ለእለ ይትዔየሩከ ወድቀ ላዕሌየ፤ ወቀጸእክዋ በጾም ለነፍስየ።

“የቤትህ ቅናት በልታኛለኝና፤ የሚሰድቡህም ስድብ በላዬ ወድቋልና፤ ሰውነቴን፤ በጾም ቀጣኋት።”

ደግሞም፡ "ወቀርቦ በዓለ ፋሲካሆሙ ለአይሁድ፤ ወዐርገ እግዚእ ኢየሱስ፤ ኢየሩሳሌም። ወረከቦ በምኵራብ፤ እለ ይሠይጡ አልሕምተ፤ ወአባግዐ፤ ወአርጋቦ፤ ወመወልጣነ፤ እንዘ ይነብሩ። ወገብረ መቅሠፍተ ጥብጣቤ ዘሓብል። ወሰደደ ኩሎ፤ እምኵራብ፤ አባግዐኒ፤ ወአልሕምተኒ፤ ወዘረወ ወርቆ፤ ለመወልጣን፤ ወገፍትአ ማእዳቲሆሙ፤ ወመናብርቲሆሙ፤ ለእለ ይሠይጡ ርግቦ ገንጾለ። ወይቤሎሙ፤ ለእለ ይሠይጡ አርጋቦ፡- 'አሰሰሉ! ወአውጽኡ ዘንተ፤ እምዝየ! ወኢትረስዩ፤ ቤተ አቡየ፤ ቤተ-ምሥ ያጥ!' “ወተዘከሩ አርዳኢሁ፤ ከመ ጽሑፍ ውእቱ ዘይብል፡- 'ቅንአተ ቤትከ፤ በልዐኒ!'።

“ወአውሥእዎ አይሁድ፤ ወይቤልዎ፡- 'ምንተ ትእምርተ ታርኢ፤ ዘዘንተ ትገብር?'

“ወአውሥእ እግዚእ ኢየሱስ፤ ወይቤሎሙ፡- 'ንሥትዎ ለዝንቱ ቤተ-መቅደስ! ወበሠሉስ ዕለት አነሥኦ!'

"ወይቤልዎ አይሁድ፡- 'በአርባዓ ወስድስቱ ዓመት፤ ትሓንጸ ዝንቱ ቤተ መቅደስ፤ ወአንተስ፤ በሠሉስ መዋዕል ታነሥኦ?'

"ወውእቱስ፤ በእንተ ቤተ-ሥጋሁ ይቤሎሙ። ወአመ ተንሥኦ፤ እምነ ምውታን፤ ተዘከሩ አርዳኢሁ፤ ከመ በእንተዝ ይቤሎሙ። ወአምኑ በቃለ መጻሕፍት፤ ወበቃለ እግዚእ ኢየሱስ፤ ዘይቤሎሙ።

“የአይሁድ የፋሲካቸው በዓል ቀርቦ ነበር፤ እግዚአብሔራችን ኢየሱስም፤ ወደኢየሩሳሌም ወጣ። በምኵራብም፤ ላሙን፤ በጉን፤ ርግቡን፤ የሚሸጡትን፤ የሚገዙትንም፤ ለዋጮችንም ተቀምጠው አገኘ። ከገመድ የተሠራ አለንጋን አበጀ፤ በጉንም፤ ላሙንም፤ ኹሉንም፤ ከምኵራብ አስወጣ፤ የለዋጮችንም ወርቅ በተነ፤ መደርደሪያቸውንም አፈረሰ፤ የርግብ ሻጮችንም ወንበር ገለበጠ። ርግብ ሻጮችንም፤ 'ይህን፤ ከዚህ አውጡ! ወዲያ በሉ! የአባቴን ቤት፤ የገበያ ቦታ አታድርጉ!' አላቸው። “ደቀ መዛሙርቱም፤ 'የቤትህ ቅናት በላኝ!' የሚል ቃል ተጽፎ እንዳለ፤ አስታወሱ።

“ አይሁድም መልሰው፤ 'ለዚህ ድርጊትህ፤ ምን ምልክትን ታሳያለህ?' አሉት።

“እግዚአብሔራችን ኢየሱስም፤ 'ይህን ቤተ መቅደስ አፍርሱት! በሦስተኛውም ቀን አነሣዋለሁ፤' ብሎ መለሰላቸው።

"አይሁድም፤ 'ይህ ቤተ መቅደስ፤ በአርባ ስድስት ዓመታት ተሠራ፤ አንተስ፤ በሦስት ቀኖች ውስጥ ታነሣዋለህን?' አሉት። እርሱ ግን፡ “ቤት” ስለተባለው ስለሰውነቱ ቤተ መቅደስ ነገራቸው። ከሙታን በተነሣ ጊዜም፤ ደቀ መዛሙርቱ፤ ስለዚህ፤ እንደነገራቸው አሰቡ፤ በመጻሕፍት ቃል፤ እግዚአብሔራችን ኢየሱስ፤ በነገራቸው ነገርም አመኑ።”

ታላቅ ምስጢራዊ መልእክት ያለውን፡ ይህን፡ የአምላክ ቃል ለማጠናከር፡ ተያይዘው ከሚጠቀሱት፡ የቅዱሳን መጻሕፍት ቃላት መካከል፡ እንዲህ የሚሉት ይገኛሉ፡-

“አንትሙሱ፡ ሕንፃ እግዚአብሔር አንትሙ! ...ኢተአምርኑ፡ ከመ ታቦቱ ለእግዚአብሔር አንትሙ? ወመንፈስ እግዚአብሔር ኅዱር ላዕሌክሙ። ወዘሰ አማሰነ ቤተ-እግዚአብሔር፡ ሎቱኒ ያማሰኖ እግዚአብሔር፤ ወቤቱሰ ለእግዚአብሔር፡ አንትሙ ውእቱ። ወቅዱሳን አንትሙ፤ ወኢታርኩሱ ቤቶ ለእግዚአብሔር። ...ኢተአምርኑ፡ ከመ ማኅደሩ ለመንፈስ ቅዱስ አንትሙ፡ ዘኅዱር ላዕሌክሙ፤ ዘነሣእክሙ እምኅበ እግዚአብሔር? ...ወመኑ ዘይዴምር ታቦተ እግዚአብሔር፡ ውስተ ቤተ-ጣዖት? አኮኑ ንሕነ፡ ውእቱ ቤቱ ለእግዚአብሔር ሕያው?”

“እናንተማ፡ የእግዚአብሔር ሕንፃ ናችሁ፤ ...እናንተ፡ የእግዚአብሔር ታቦቱ እንደኾናችሁ፡ የእግዚአብሔር መንፈስም አድርገችሁ እንደሚኖር አታውቁምን? ማንም፡ የእግዚአብሔርን ቤተ መቅደስ ቢያፈርስ፡ እግዚአብሔር፡ እርሱን ያፈርሰዋል፤ የእግዚአብሔር ቤቱ፡ እናንተ ናችሁ፤ እናንተም ቅዱሳን ናችሁ። ስለዚህ፡ የእግዚአብሔር ቤተ-መቅደስ የኾነውን፡ ይህን ሰውነታችሁን አታርክሱት! ...ወይስ፡ ሥጋችሁ፡ ከእግዚአብሔር የተቀበላችሁትና በእናንተ የሚኖረው፡ የመንፈስ ቅዱስ ቤተ መቅደስ እንደኾነ አታውቁምን? ...የእግዚአብሔር ታቦትንስ፡ በጣዖት ቤት የሚያኖር ማን ነው? እኛ፡ የእግዚአብሔር ቤቱ አይደለንምን?”

“ምኩራብ” በተባለው፡ በዚህ ዕለተ እሑድና ተያይዞ ባለው ሳምንት ውስጥ፡ የእነዚህ ምስጢራዊ-ያት ቃላት ማጠቃለያ ፍቺ፡ ተብራርቶና ተስፋፍቶ ይነገርበታል። ሰው የኾነውን አምላክ፡ እንዲያ፡ እንደእሳት፡ ያቃጠለው ቅንዓት የተነሣጠት፡ የሰዎች እጅ በሠራውና “የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ” ተብሎ፡ የርኩሰት ተግባር እየተፈጸመበት፡ በሚዘበትበት ሕንፃ ውስጥ ሲካኼድ ባየው አሳዛኝ ኹኔታ ብቻ አለመኾኑ ይገለጽበታል።

ነገር ግን፡ በይበልጥ፡ ራሱ፡ እግዚአብሔር፡ የዘለዓለም ማደሪያው ይኾን ዘንድ፡ በመልኩ ፈጥሮ ያነጸው፡ ሰብአዊው አካል፡ የክፋት መንፈስ መከማቻ ብቻ ሳይኾን፡ መፈንጫና መጫወቻ ኾኖ መኖሩን በማወቁ መኾኑ፡ ይተኮርበታል። እንዲሁም፡ ከገበያ የርኩሰት መደብርነት አጥርቶ፡ በቅድስናው ያነጸው፡ ያ፡ ሰው የሠራውና የሚፈራርሰው በድን ሕንፃ ሳይኾን፡ ራሱ የለበሰው የሰውነት አካል የመሰለውን ፡ የሰውን ኹሉ ሕያው ልቦና የመኾኑ ምሥራች ይታወጅበታል።

“ንሥትዎ ለዝንቱ ቤተ መቅደስ! ወበሠሉስ ዕለት አነሥእ!
"ይህን ቤተ መቅደስ አፍርሱት! እኔም፡ በሦስተኛው ቀን አነሣለሁ!" ብሎ የተናገረውን፡ የራሱን ቃል፡ ራሱ በመፈጸም፡ የመስቀል ሞቱን፡ በፍቅር የሰላም ቤዛነት፡ በትእግሥት የተቀበለውን፡ መምህሩንና መሪውን ኢየሱስ መሲሕን መስሎ፤ ለዚህም፡ የእግዚአብሔር እውነት፡ የመጀመሪያው የደም ምስክር ኾኖ የተሠዋው፡ የቅዱስ እስጢፋኖስ፡ የሰማዕትነት ዝክረ-ነገሩ ዜና ይነገርበታል።

ቤተ-መቅደስን በሚመለከት፡ የተነገረውና እውን ኾኖ የተከሠተው፡ ይህ፡ የእግዚአብሔር እውነት፡ "ሰማይኒ፡ መንበርየ፤ ወምድርኒ መከየደ እግርየ። አየኑ ቤተ፡ ተሓንጹ ሊተ!" ይቤ እግዚአብሔር። 'ወአይኑ መካን ውእቱ፡ መካነ ምዕራፍየ! አኮኑ፡ እደውየ፡ ገብራ፡ ዘኩሎ?'

“ሰማይ፡ ዙፋኔ ነው፤ ምድርም፡ የእግራ መረገጫ ናት፤ ለእኔ፡ ምን ዓይነት ቤትን ትሠራላችሁ?” ይላል እግዚአብሔር፤ 'ወይስ፡ የማርፍበት ሥፍራ፡ ምንድር ነው? ይህንስ ኹሉ፡ እጄ የሠራችው አይደለምን?' እንዳለ፡ ልዑል [እግዚአብሔር]፡ የሰው እጅ በሠራችው አይኖርም።” ሲል፡ ይኸው ሰማዕት፡ የነቢዩን ቃል እየጠቀሰ በተናገረው ምስክርነቱ ተረጋግጧል።

ደግሞም፡ "ወአንስ እሜህረክሙ፡ ታምልክዎ ለእግዚአብሔር፡ ዘገብረ ዓለሙ፤ ወምድረ፤ ወኩሎ ዘውስቴቶሙ፤ ዘውእቱ እግዚአ ሰማይ፤ ወምድር፤ ወኢይነብር ውስተ ቤት፡ ዘገብሮ እደ-ሰብእ፤ ወኢይትለአኮ እደ-ሰብእ፤ ወውእቱ፡ ይሁብ ለኩሎ፤ ወኢይጽህቅ ምንተኒ። ወውእቱ ይሁብ፡ ለኩሎ ሰብእ፡ ነፍሰ፤ ወሕይወተ።"

“ልታመልኩት የሚገባችሁን እግዚአብሔርን፡ እኔ አስተምራችኋለሁ፡- እርሱም፡ ዓለሙንና ምድሩን፤ በእርሱ ያለውን ኹሉ የፈጠረ አምላክ፤ እርሱ፡ የሰማይና የምድር ጌታ ነውና፡ የሰው እጅ በሠራው ቤት አይኖርም። ነፍስንና ሕይወትን፡ ኹሉንም፡ ለኹሉ የሚሰጥ፡ እርሱ፡ አንዳች እንደሚገድለው፡ በሰው እጅ አይገለገልም።” በሚለው በሐዋርያው ቃል፡ ይኸው የሰማዕቱ ምስክርነት ተጠናክሮልዋል። (መዝ. ፳፰፥ ፱-፲፡ ዮሐ. ፪፥ ፲፫-፳፪፡ ፩ቆሮ. ፲፥ ፱፡ ፲፮-፲፯፡ ፮፥ ፲፱፡ ፪ቆሮ. ፯፥ ፲፮፡ የሐዋ. ፯፥ ፵፰-፶፤ ፲፯፥ ፳፬-፳፭።)

ምንባብ፡-

፩ኛ ቆሮ. ምዕ. ፲፥ ቁ. ፲-፲፯፤
፩ኛ ጴጥ. ምዕ. ፪፥ ቁ. ፩-፲፤
ሐዋ. ምዕ. ፯፥ ቁ. ፵፬-፶፤

ምስባክ፡-

መዝ. ፳፰፥ ቁ. ፱-፲፤

እስመ ቅንዓተ ቤትከ በልኣኒ፤
ትዕይርቶሙ፡ ለእለ ይትዔየሩከ ወድቀ ሳዕሌየ፤
ወቀጸዕክዋ በጾም ለነፍስየ።

የቤትህ ቅናት በልታኛለችና፤
የሚሰድቡህም ስድብ፡ በላዬ ወድቋል፤
ሰውነቴን፡ በጾም ቀጣኋት።

ወንጌል፡-

ዮሐ. ምዕ. ፪፥ ቁ. ፲፪-፳፪።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤
በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

መግቢያ፡፡

ከመጋቢት ፩ እሁድ፡ እስከመጋቢት ፰ ቀን ሰንበት፥ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት፡፡

“መግቢያ”፡ በጾመ አርብዓ፡ ከ“ምክራብ” ቀጥሎ ላለው፡ እሁድና ተያይዞ ለሚገኘው ሳምንት፡ የተሰጠ ስያሜ ነው፡፡ በግእዝ፡ “መግቢያ” ማለት፡ “ድውይ”፥ “በሕመም የሚማቅቅ”፥ “የዐልጋ ቀራኛ” ማለት ነው፡፡ ስያሜው፡ የደዌው ዝክረ ነገርና የፈውሱ ምሥራች በዚች ዕለተ እሁድና በተከታዩ ሳምንት ከሚነገርለት በሽተኛ ተገኝቷል፡፡

ከዚች፡ የሰንበት ዘለዓለማዊነት ከቀጠለባት ዕለተ እሁድ ጀምሮ፡ እስከሚቀጥለው ሰንበት ድረስ ባለው ሰሞን፡ በአንድ በኩል፡ የሰውን ልጆች፡ ከሥጋዊው ደዌ ይልቅ፡ በከፋ መጠን ስለሚያሠቃያቸውና ስለሚጎዳቸው፡ “ኃጢአት” ስለተባለው፡ ስለነፍሳዊው ደዌ፡ ረቂቅ በሽታነትና ጠንቀኛነት፡ በስፋትና በብዛት ይነገራል፤ በአንጻሩ ደግሞ፡ እኒሁ፡ የሰው ልጆች፡ ራሳቸው፡ ከ“እባቡ” እና ከ“ዘንዶው” ዲያብሎስ ጋር ተመሳጥረው ካመጡት፥ ለዘለዓለማዊውም ሞት ካበቃቸው፡ ከዚሁ፡ ከኃጢአት ክፉ ጠንቅ፡ ፍጹም የኾነውን፡ መለኮታዊ ፈውስ ተቀብለው፡ መዳን ስለቻሉበት፡ አምላካዊ ቸርነትና ጸጋ ይታሰባል፤ ይሰበካል፤ ይዘመራል፡፡

ይህም፡ ከመደበኞቹ የቅዱሳት መጻሕፍት ምንባቦች መካከል በተጠቀሱት፡ ከዚህ በሚከተሉትና ድህነቱ [“ነ” ላልቶ ሲነገር “መዳኑ”] የተገኘ መኾኑ በተገለጸባቸው አምላካዊያት ቃላት፡ በግልጽ ተመልክቶ ይታወቃል፡-

ከነቢያቱ መዝሙራት፡ ጸሎቱ መልስ አግኝቶ፡ ስለተፈጸመ፡ “ተሣላከኒ እግዚአ፡ እስመ ድውይ አነ፤ ወፈወስከኒ፡ እስመ ተሃውካ አዕፅምትየ፤ ነፍስየኒ፡ ተሃውከት ፈድፋደ። እኔ፡ በሕመም የምሠቃይ በሽተኛ ነበርሁ፤ አቤቱ፥ ይቅር አልኸኝ! አጥንቶቼም ታውከው ነበርና፡ ፈወስኸኝ ከዚህ የተነሣ፡ ነፍሴ፡ እጅግ ተጨንቃ ነበር።” በሚለው፤

ከወንጌላውያኑ መካከል ደግሞ፡ “ወሀሎ ህዩ፡ አሐዱ ብእሲ፡ ዘሠላሳ ወሰመንቱ ክረምት እምዘደወየ፤ በዚያም፡ በግእዝ፡ “ቀላየ አባግዕ”፥ በዕብራይስጥ፡ “ቤተ ሳይዳ”፥ በኢትዮጵያኛ፡ “የበጎች መዋኛ” የሚል ትርጉም ባላት፥ 'ምጥማቃት ዘጽሩጳጥቄ' በምትባል፥ የጠበል ኩሬ ዳር ተቀምጦ፡ የነበረ፡“ከታመመ፡ ሠላሳ ስምንት ዓመታት የኾነው፡ አንድ ሰው ነበር።” በሚለው ቃል የሚጀምረው፡ የብሥራቱ ቃል ይጠቀሳል፡፡

ቃሉም፡ እንዲህ እያለ ይቀጥላል፡- "ወህዩ ይሰክቡ፡ ብዙኃን ድውያን፥ ዕጢራን፥ ወሓንካሳን፥ ወይቡሳን፥ ፅውሳን፥ ወፅቡሳን፤ ወይጸንሑ፡ ሁከተ ማይ። እስመ መልአከ እግዚአብሔር፡ በጊዜ ይወርድ፡ ውስተ ምጥማቃት፡ ይትሀወክ ማይ። ወዘይወርድ ቀዲሙ፡ እምድሃረ ሁከተ ማይ፥ ወይትሓፀብ፡ የሐዩ፡ እምክሉ ደዌ ዘበ።

"...ወኪያሁ ርእዮ፡ እግዚእ ኢየሱስ፡ ይሰክብ ውስተ ዓራቱ፡ አእመረ፡ ከመ ጉንደየ፡ ውስተ ደዌሁ። ወይቤሎ፡- 'ትፈቅድኑ ትሕየው?'

"ወአውሥአ ውእቱ ድውይ፤ ወይቤሎ፡- 'እወ! እግዚአ! አላ፡ ሰብእ አልብየ፤ ከመ ሶበ ይትሀወክ ማይ፡ ያውርደኒ፤ ወይደየኒ ውስተ ምጥማቃት፤ ወሶበ እመጽእ አነ፡ ባዕድ ይቀድመኒ ወሪደ።'

"ወይቤሎ እግዚእ ኢየሱስ፡- 'ተንሥእ! ወንሣእ ዐራተከ፤ ወሑር! ወሓይወ ሶቤሃ፡ ውእቱ ብእሲ። ወነሥአ ዐራቶ፤ ወሑረ። ወሰንበት አሜሃ፡ ይእቲ ዕለት።"

"ወይቤልዎ አይሁድ፡ ለዘሓይወ፡- 'ሰንበት ውእቱ የም፤ ወኢይከውነከ ትንሣእ፤ ወትፁር ዐራተከ።"

"ወአውሥእ፤ ወይቤሎሙ፡- 'ዘአሕየወኒ፡ ውእቱ ይቤለኒ፡- <ፁር ዐራተከ! ወሑር!> እርሱም፡- 'ያዳነኝ እርሱ፡ <አልጋህን ተሸክመህ ኸኢድ!> አለኝ፤' ብሎ መለሰላቸው። ...ወእምዝ ረከቦ፡ እግዚእ ኢየሱስ፡ ለውእቱ፡ ዘሓይወ፡ እንዝ ይሜህር በምኲራብ። ወይቤሎ፡- 'ናሁኬ፡ ሓየውከ፤ ዑቅ! ኢተአብስ ዳግመ፡ ከመ ዘየአኪ እምዝ፡ ኢይርከብከ።"

“የእግዚአብሔር መልአክ፡ ወደመጠመቂያው ወርዶ፡ ውኃውን በሚያናውጠው ጊዜ፡ ከውኃው መታወክ በኋላ፡ መጀመሪያ ገብቶ የሚጠመቀው በሽተኛ፡ ካለበት ደዌ ኹሉ ስለሚፈወስ፡ በኢየሩሳሌም በምትገኘው።” በዚያች ኩሬ ዳር፡ “ዕውሮች፥ አንካሶች፥ ልምሾዎች፥ ሰውነታቸው የሰለለ፥ የደረቀና ያበጠ፡ ብዙ ድውያን ተኝተው፡ ይጠባበቁ ነበር።

“ሰላማችን ኢየሱስም፡ ያ ሰው፡ ከአልጋው ተጣብቆ አየና፡ በደዌ ታሥር፡ ብዙ ዘመን እንደቆየ አውቆ፡ 'ልትድን ትወድዳለህን?' አለው። በሽተኛውም፡ 'አዎን፥ ጌታ ሆይ! ግን፡ ውኃው በተናወጠ ጊዜ፡ ወደመጠመቂያው የሚያወርደኝ ሰው የለኝም፤ እኔ በምመጣበት ጊዜም፡ ሌላው ቀድሞኝ ይወርዳል፤' አለው። ጌታችን ኢየሱስም፡ 'ተነሥና፡ አልጋህን ተሸክመህ ኸኢድ!' አለው። ያን ጊዜም፡ ያ ሰው ድኖ፡ አልጋውን ተሸክሞ ኸደ። ያችም ቀን፡ ሰንበት ነበረች። አይሁድም፡ የዳነውን ሰው፡ 'ዛሬ ሰንበት ነው፤ አልጋህን ልትሸክም አይገባህም!' አሉት። ...ከዚህ በኋላ፡ መምህራችን ኢየሱስ፡ ያን፡ የዳነውን ሰው፡ በምኲራብ አገኘው፤ 'እነሆ፡ ድነሃል፤ ግን፡ ከዚህ የባሰ እንዳያገኘህ፡ ዳግመኛ እንዳትበድል ዕወቅ!' አለው።” በሚለው ቃል ይፈጸማል። (መዝ. ፮፥ ፪-፫። ዮሐ. ፭፥ ፩-፲፮።)

ምንባብ፡-

ሮሜ ምዕ. ፰፥ ቁ. ፩-፲፤
ያዕ. ምዕ. ፭፥ ቁ. ፲፫-፳፤
ሓዋ. ምዕ. ፲፥ ቁ. ፩-፲፤

ምስባክ፡-

መዝ. ፮፥ ቁ. ፪-፫፤

ተሣላልከኒ እግዚአ፡ እስመ ድውይ አነ፤
ወፈወስከኒ፡ እስመ ተሃውካ አዕዕምትየ፤
ነፍስየኒ ተሃውከት ፈድፋደ።

እኔ፡ ሕመምተኛ ነበርሁ፤ ይቅር አልኸኝ!
አጥንቶቼም ታውከው ነበር፤ ፈወስኸኝ!
ነፍሴ፡ እጅግ ተጨንቃ ነበር።

ወንጌል፡-

ዮሐ. ምዕ. ፭፥ ቁ. ፩-፲፰።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤
በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

ደብረ ዘይት።

ከመጋቢት ፰ እሁድ፡ እስከ፲፭ ቀን ሰንበት፥ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

“ደብረ ዘይት”፡ በጾመ አርብዓ እኩሌታ፡ ከ“መፃኅብ” ቀጥሎ ባለው እሁድ ላይ ይውላል፤ “ደብረ ዘይት”፡ የሚለው ስያሜ ለዚች፡ የሰንበት ዘለዓለማዊነት ለቀጠለባት ዕለተ እሁድና ተያይዞ ለሚገኘው ሳምንት የተሰጠው፡ ሓዋርያት፡ ስለዓለሙ ፍጻሜና ስለዳግም ምጽአቱ፡ ቀደም ብለው፡ ለእግዚአብሔራችን ኢየሱስ መሲሕ ላቀረቡት ጥያቄ፡ ምስጢራዊ መልሱን፡ ገላልጾ የነገራቸው፡ “ደብረ ዘይት” በተባለው፡ “የወይራ ዘይት አትክልት” በነበረበት ተራራ ላይ በመኾኑ ነው።

በዚች ዕለትና በሳምንቱ ውስጥ፡ ስለዓለሙ መጨረሻና ስለእግዚአብሔራችን ኢየሱስ መሲሕ ዳግም ምጽአት፡ በቅዱሳት መጻሕፍት ከተጻፉት የእግዚአብሔር ቃላት፡ እየተጠቀሰ ይነገራል፤ ይሰበካል፤ ይዘመራል። ከእነዚህ መካከል፡ “እግዚአብሔርሰ፡ ገሃደ መጽአ፤ ወአምላክነሂ ኢያረምም፤ እሳት ይነድድ ቅድሜሁ።

“እግዚአብሔር፡ በፊቱ፡ እሳት እየነደደ፡ በገሃድ መጣ፤ አምላካችን ዝም አይልም።” የሚለው፡ ከነቢያት፡ በአንዱ የተነገረውና የተፈጸመው ትንቢት ይገኛል።

ከዚህም ጋር፡ ቀደም ብሎ በተላለፈው በአንዱ መጽሐፍ መልእክታችን የምስጢረ ትንሣኤ ርእስ ሥር፡ የተሰጠው ሰፊ ሓተታ፡ ትዝ ይላችኋል። ያም፡ “ወእንዝ ይነብር ውስተ ደብረ ዘይት፡ ቀርቡ ኅቤሁ አርዳኢሁ፡ እንዝ ባሕቲቶሙ፤ ወይቤልዎ፡- 'ንግረነ፤ ማእዜ ይከውን ዝንቱ? ወምንት ተአምራሁ ለምጽአትከ? ወለገልቀተ ዓለም?' ወአውሥአ እግዚእ ኢየሱስ፡ ወይቤሎሙ፤” በሚል ቃል የሚጀምረው ነው።

የዚህም ትርጉም፡ “በደብረ ዘይት ተቀምጦ ሣለ፡ ደቀ መዛሙርቱ፡ ለብቻቸው፡ ወደእርሱ ቀረቡና እንዲህ አሉት፡- 'ንግረን! ይህ፡ መቼ ይኾናል? የመምጣትህና የዓለሙ ፍጻሜስ፡ ምልክቱ፡ ምንድር ነው?' ሰላማችን ኢየሱስም መልሶ፡ እንዲህ አላቸው፡-” “ትግሁ እንከ! እስመ ኢትአምሩ፡ በአይ ሰዓት ይመጽእ እግዚእክሙ።” ማለትም፡ “እንግዲህ፡ ጌታችሁ፡ በምን ሰዓት እንደሚመጣ አታውቁምና፡ ትዝ!” ሲል በፈጸመው ሕያው ቃሉ የሚጠቃለለው፡ ጌታችን ኢየሱስ መሲሕ፡ በዝርዝር የነገራቸው፡ የኹለተኛው አመጣጡና የዓለሙ መጨረሻ ነገር፡ ዓቢይ ርእስ ኾኖ ይተረጎማል። (መዝ. ፵፱፥ ፪-፫። ማቴ. ፳፬፥ ፩-፵፬።)

ምንባብ፡-

፩ኛ ተሰ. ምዕ. ፭፥ ቁ. ፩-፲፩፤
፪ኛ. ጴጥ. ምዕ. ፲፥ ቁ. ፩-፲፭፤
ሓዋ. ምዕ. ፩፥ ቁ. ፮-፲፬።

ምስባክ፡-

መዝ. ፵፱፥ ፪-፫።

እግዚአብሔርሰ፡ ገሃደ መጽአ፤
ወአምላክነሂ፡ ኢያረምም፤
እሳት ይነድድ፡ ቅድሜሁ።

እግዚአብሔር፡ ግልጥ ኾኖ መጣ፤
አምላካችን፡ ዝም አይልም፤
በፊቱ፡ እሳት ይነድዳል።

ወንጌል፡-

ማቴ. ምዕ. ፳፬፥ ቁ. ፩-፵፬።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤

በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን ፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

ገብር ኄር።

ከመጋቢት ፲፭ እሑድ፡ እስከ፳፪ ቀን ሰንበት፡ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

በጾመ አርብዓ፡ ከ“ደብረ ዘይት” ቀጥሎ ያለው እሑድና የተያያዘው ሳምንት፡ “ገብር ኄር” ይባላል።

ጌታችን ኢየሱስ መሲሕ፡ ስለዳግም ምጽአቱና ስለዓለሙ መጨረሻ፡ ለደቀ መዛሙርቱ፡ ማብራሪያውን ትምህርት ከሰጣቸው በኋላ፡ በዚያን ጊዜ የሚደርሰው ኹኔታ፡ ምን እንደሚመስል፡ ለወንዶችም፡ ለሴቶችም፡ በቀላሉ ሊገባቸው በሚችል ቃል፡ መልእክቱን፡ በምሳሌዎች አጉልቶ ገልጾላቸው እንደነበር፡ በየጊዜው ከተነገረውና ከተጻፈው የምስጢረ ትንሣኤ መልእክታችን ተረድታችኋል። ጌታ፡ በእነዚያ ምሳሌዎቹ ውስጥ፡ ያ፡ ከባለገንዘቡ የተቀበላትን አንዲት መክሊት፡ ምንም ሳይሠራባት በመቅረቱ፡ “አንተ ሃኬተኛ ክፉ ባርያ!” ተብሎ የተዘለፈው አገልጋይ፡ ተፈርዶበት፡ ወደሥቃይ እንደተጣለ ተናግሩዋል።

በቅንነታቸውና በትጋታቸው፡ በታማኝነታቸውም፡ ብቁ የኾኑ፡ ለሌሎችም መልካም አርአያ ኾነው የተገኙ፡ ኹለት እና አምስት መክሊቶችን፡ ከባለገንዘቡ የተረከቡ ኹለት አገልጋዮች መኖራቸውንም አስቀድሞ አውስቷል። ለእነርሱም፡ ለእያንዳንዳቸው፡ ከባለገንዘቡ ጌታ የተዋለላቸው፡ “ወይቤሎ እግዚአብሔር፡ 'ኦ ገብር ኄር፡ ወምእመን! ዘበውኑድ፡ ምእመን ኮንከ! ዲበ ብዙሳ እሠይመከ! ባእ ውስተ ፍሥሐሁ ለእግዚእከ!”

“ጌታውም፡ 'አንተ፡ የታመንህ፡ ቅን አገልጋይ! በጥቂት የታመንህ ስለኾንህ፡ በብዙ እሾምሃለሁ፤ ወደጌታህ ደስታ ግባ! አለው።” የሚለው የሙገሳ በረከት ስለኾነ፡ ዕለተ እሑዱና ሳምንቱ፡ “ገብር ኄር” ተብሏል።

በዳግም ምጽአቱና በዓለሙ ፍጻሜ ጊዜ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት፡ እንዲገቡባትና እንዲወርደት፡ ለሚያምኑባት ሳይቀር፡ ራዕን፡ ስለምታቀርብበትና የመጨረሻውን ዕድል ስለምትሰጥበት ኹኔታ፡ ጌታችን ኢየሱስ መሲሕ የሰጠውን ምሳሌ፡ በቅድሚያ፡ ለሴቶቹ የሚኾነው ነበር፤ እርሱም፡ “አሜሃ፡ ትመስል መንግሥተ ሰማያት፡ -ሥርን ደናግለ፡ እለ ነሥአ መኃትዊሆን፤ ወወፅአ ውስተ ቀበላ መርዓዊ፤ ወጎምስ እምውስቴቶን አብዳት እማንቱ፤ ወጎምስ ጠባባት።

“ያን ጊዜ፡ መንግሥተ ሰማያት፡ መብራታቸውን ይዘው፡ ሙሽራን ለመቀበል፡ የወጡ፡ አሥሩን ደናግል፡ ትመስላለች፤ ከእነርሱም ውስጥ፡ አምስቱ፡ ሰነፎች፡ አምስቱ፡ ልባሞች ናቸው።” በሚል ቃል ይጀምራል።

ሰነፎቹ ደናግል፡ እንደልባሞቹ ደናግል፡ ከመብራታቸው ጋር፡ በማሰርቻቸው፡ ዘይት ባለመያዛቸውና ላለቀባቸው ዘይት መተኪያውን ሊገዙ በመኼዳቸው፡ ዘግይቶ፡ በእኩል ሌሊት የመጣውን ሙሽራ፡ መብራታቸውን አብርተው ለመቀበል ስላልቻሉ፡ የሠርጉ ቤት ደጃፍ፡ በእነርሱ ላይ ተዘግቶባቸው፡ በውጭ ሲቀሩ፡ ልባሞቹ ግን ሊገቡ መቻላቸውን፡ ምሳሌው፡ እንዲህ በሚል፡ ብርቱ የማስጠንቀቂያ ቃል ይደመድማል፡- “እንዲሁ፡ እናንተ ደግሞ፡ በመጨረሻው የፍርድ ሰዓት፡ ይህን የመሰለው ጽዋ እንዳይደርስባችሁ፡ “ትግሁኬ፡ እስመ ኢተአምሩ፡ ዕለታ፥ ወሰዓታ፡ እንተ ባቲ ይመጽእ ወልደ እንላ እመሕያው!

“እንግዲህ፡ የማርያም ልጅ የሚመጣበትን ዕለቷንና ሰዓቷን አታውቁምና፡ ነቅታችሁ፥ ተግታችሁ ጠብቁ!”

ለወንዶቹ የሚኾነውንም ምሳሌ፡ እንዲህ ሲል፡ በማከታተል አቅርቦታል፡- “እስመ ከመ ብእሲ፡ ዘይነግድ፥ ወጸውዐ አግብርቲሁ፤ ወወሀቦሙ ንዋዮ ይትገበሩ ቡቱ። ቦ፡ ለዘወሀቦ፡ ጎምስተ መክሊተ፤ ወቦ፡ ለዘክልኤ፤ ወቦ፡ ለዘአሐደ፤ ወለለአሐዱ እምኔሆሙ፡ በአምጣነ ይክሉ ወሀቦሙ፤ ወነገደ በጊዜሃ፡ ...ወእምድጎረ ብዙኅ መዋዕል፡ አተወ እግዚአሙ፡ ለእልኩ አግብርት፤ ወተሐሰበ ምስሌሆሙ፤”

በዚያን ጊዜ፡ መንግሥተ ሰማያት፡ “ብላቴኖቹን (አገልጋዮቹን) ጠርቶ፡ ያተርፉበት ዘንድ፡ ገንዘቡን፡ ከእነርሱ፡ ለእያንዳንዳቸው፡ በሚችሉት መጠን፡ ለአንዱ፡ አምስት መክሊት፥ ለአንዱ፡ ኹለት፥ ለአንዱ፡ አንድ ሰጥቶ፡ ወዲያው፡ ወደመንገድ እንደኼደው ሰው ነው።” ሲል ይጀምራል፤ አያይዘም፡ “...ከብዙ ዘመን በኋላ፡ የእነዚያ አገልጋዮች ጌታ፡ ከኼደበት ተመልሶ፡ ተሰባባቸው።” ይልና፡ ኹለት እና አምስት መክሊት የተቀበሉት አገልጋዮች፡ እያንዳንዳቸው፡ ዕጥፍ ዕጥፍ አትርፈው፡ ለባለገንዘቡ ጌታቸው በማስረከባቸው፡ በምርቃት ተሞግሰውና በክብር ተሹመው፥ በማዕርግ ተሸልመውና ባለሟልነትን አግኝተው፡ ወደዘለዓለማዊው የደስታ ሕይወት ሲገቡ፤ ያ፡ “አንዲት መክሊትን የተቀበለው።” አገልጋይ ግን፡ ከጌታው ፊት ቀርቦ፡- “እግዚአ! አአምረ ከ፡ ከመ ድሩክ ብእሲ አንተ። ...ወፈሪህየ ሐርኩ፤ ወጎባእኩ መክሊተከ ውስተ ምድር። ናሁ እንከ መክሊተከ!

"ወአውሥኦ እግዚአ፤ ...ወይቤሎሙ፡ ለእለ ይቀውሙ ህየ፡- 'ንሥኡ እምጎቤሁ፡ ዘንተ መክሊተ፤ ወሀብዎ፡ ለዘቦቱ፡ ዐሠርቱ መክሊት! ...ወለገብርሰ፡ እኩይ፥ ወሀካይ፡ አውጽእዎ ውስተ ጸናፌ ጽልመት፡ ጎበ ሀሎ፡ ብካይ፥ ወሐቅየ ስነን ።"

“ስለፈራሁህ፡ መሬት ቆፍሬ፡ ወርቅህን፡ በምድር ውስጥ ቀበርሁ፤ አኹንም ፡ እንግዲህ፡ እነሆ ገንዘብህ፡ ይኸውልህ!” አለው።

“ጌታውም መልሶ፡ ...ከዚያ ላሉት አገልጋዮቹ፡ 'ይህን መክሊት፡ ከእርሱ ተቀብላችሁ፡ አሥር መክሊት ላለው ስጡት! ...ክፉውን ሀኬተኛ ባርያ ግን፡ ወደውጭ አውጥታችሁ፡ ልቅሶና ጥርስ ማፋጨት በአለበት፡ በጨለማ ወህኒ ቤት አግዙት!' አላቸው።” በሚለው አስፈሪ የኩነት ቃል ይደመድማል።

በሴቶቹ ምሳሌ ውስጥ፡ በሙሽራ የተመሰለው፡ በወንዶቹም ምሳሌ ውስጥ፡ “ባለገንዘቡ ጌታ” የተባለው፡ እግዚአብሔራችን ኢየሱስ መሲሕ ሲኾን፡ በአሥሩ ልባዎችና ሰነፎች ደናግል፡ እንዲሁም፡ በታማኞቹ ደጋግ አገልጋዮችና በሃኬተኛው ክፉ ባርያ የተመሰልነው፡ እኛ፡ ወንዶቹና ሴቶቹ፡ ማለትም፡ እናንተና እኛ መኾናችን፡ ለማንም ግልጽ ነው።

እያንዳንዳችን፡ በየትኛው ወገን ተመድበን እንዳለን እንናገር ዘንድ፡ በእየራሳችን፡ ለእያንዳንዳችን ለሚቀርብልን ጥያቄ፡ እያንዳንዳችን፡ ለእየራሳችን የምንሰጠው፡ ፈጣሪያችንና እየራሳችን የምናውቀው፡ የእየራሳችን መልስ፡ ምን፡ ወይም፡ የትኛው ዓይነት እንደኾነ፡ በትክክልና በእርግጠኛነት ለይተን መግለጽ የምንችለውም፡ እግዚአብሔርና እያንዳንዳችን ብቻ ነን።

በዚች የ“ገብር ጌር” ዕለተ እሑድ፡ ከቅዱሳት መጻሕፍት እየተጠቀሱ ከሚነበቡትና ከሚስሰሙት፡ ከሚሰበኩትና ከሚዘመሩት የእግዚአብሔር ቃላት መካከል፡ “አፉሁ ለጻድቅ፡ ይትሜሃር ጥበብ፤ ወልሳኑ፡ ይነብብ ጽድቅ፤ ወሕገ አምላኩ፡ ውስተ ልቡ።

“የእውነተኛ ሰው አፍ፡ ጥበብን ያስተምራል፤ አንደበቱም፡ እውነትን ይናገራል፤ የአምላኩ ሕግ፡ በልቡ ውስጥ ነው።” የሚለው፡ የነቢዩ የምስባክ ጥቅስ ይገኛል። (መዝ. ፴፯፡ ፴-፴፩። ማቴ. ፳፭፡ ፩-፴፮።)

ምንባብ፡-

፪ኛ ጢሞ. ምዕ. ፪፡ ቁ. ፩-፯፤
ያዕ. ምዕ. ፪፡ ቁ. ፲፬-፳፯፤
ሐዋ. ምዕ. ፱፡ ቁ. ፲-፳፪።

ምስባክ፡-

መዝ. ፴፯፡ ቁ. ፴-፴፩፤

አፉሁ ለጻድቅ፡ ይትሜሃር ጥበብ፤
ወልሳኑ፡ ይነብብ ጽድቅ፤
ወሕገ አምላኩ፡ ውስተ ልቡ።

የእውነተኛ ሰው አፍ፡ ጥበብን ያስተምራል፤
አንደበቱም፡ እውነትን ይናገራል፤
የአምላኩ ሕግ፡ በልቡ ውስጥ ነው ።

ወንጌል፡-

ማቴ. ምዕ. ፳፭፡ ቁ. ፩-፵፯።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤

በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

ኒቆዲሞስ።

ከመጋቢት ፳፪ እሑድ፡ እስከ፳፱ ቀን ሰንበት፥ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

“ኒቆዲሞስ”፡ በጾመ አርብዓ፡ ከ“ገብር ንር” ቀጥሎ ሳለው እሑድና ለተያያዘው ሳምንት፡ የተሰጠ ስያሜ ነው።

“ወውእቱ መጽአ፡ ኅብ እግዚእ ኢየሱስ፡ ቀዲሙ ሌሊተ። ወይቤሎ፡- 'ረቢ! ነአምር፡ ከመ እምኅብ እግዚአብሔር መጻእከ፡ ከመ ትኩን መምህረ፤ እስመ አልቦ ዘይክል፡ ይግበር፡ ዘንተ ተአምረ፡ ዘአንተ ትገብር፡ ዘእንበለ እግዚአብሔር ምስሌሁ።

“በሌሊት፡ ወደጌታችን ኢየሱስ መጥቶ፡ 'መምህር ሆይ! እግዚአብሔር፡ ከእርሱ ጋር ከኾነ በቀር፡ አንተ የምታደርጋቸውን፡ እነዚህን ምልክቶች ሊያደርግ የሚችል የለምና፡ መምህር ኾነህ፡ ከእግዚአብሔር ዘንድ እንደመጣህ እናውቃለን።” ብሎ የመሰከረውን፥ ከፈሪሳውያን ወገን፡ የአይሁድ አለቃና መምህር፥ የሸንንቻቸውም አባል የኾነውን፥ “ኒቆዲሞስ” የተባለውን ሰው ለማዘከር፡ ይህችን የሰንበት ዘለዓለማዊነት የቀጠለባት ዕለተ እሑድ፡ ከሰሞኗ ጋር፡ በዚህ ጻድቅ ስም እንድትታወቅ ኾናለች።

በእርሷም፡ ጌታችን ኢየሱስ መሲሕ፡ በዚህ፡ በኒቆዲሞስ፡ የምስክርነት ቃል መነሻነት፡ ማናቸውም ሰው፡ ወደእግዚአብሔር መንግሥት ለመግባት፡ ከሥጋዊው ልደቱ በላይ፡ በይበልጥ፡ ከእግዚአብሔር፡ እንደገና በመወለድ፡ መንፈሳዊ ልደት እንደሚያስፈልገው የገለጸበትንና ለሰው ልጆች፡ ታላቅ ድኅነት የተገኘበትን፡ መለኮታዊ ዕውቀት፡ በሰፊው ዘርዘሮ ያስረዳበት፡ የምስጢረ ጥምቀት ነገር፡ ከቅዱሳት መጻሕፍት እየተጠቀሰና እየተተረጎመ፡ ይነገርባታል፤ ይሰማባታል፤ ይሰበክባታል፤ ይዘመርባታል።

ከእነዚህ የቅዱሳት መጻሕፍት ምንባቦች መካከል፡ ከዚህ የሚከተሉት ይገኛሉ፡- አይሁዳዊና እርሱን የመሰለው ሰው፡ ወደእግዚአብሔር መንግሥት ለመግባት፡ ገና በማሕፀን ሲፀነስ፡ ከነፍሱና ከሥጋው አካላትና ባሕርያት ጋር፡ በመንፈሳዊ አካሉና ባሕርዩ ጭምር፡ በተፈጥሮ፡ ከእግዚአብሔር የተቀበለውን፡ የመጀመሪያ ልጅነት፡ ከሥጋ ልደቱ በኋላ፡ በአምልኮ ባዕድና በሌሎች፡ ስርየት በሌላቸው ኃጢአቶች ምክንያት ያሳደፈው ከኾነ፡ እንደገና፡ ከእግዚአብሔር፡ በመንፈስ መወለድ የሚያስፈልገው መኾኑን፡ እግዚአብሔራችን ኢየሱስ መሲሕ፡ ለኒቆዲሞስ፡ ምስጢሩን፡ በተፈጥሮ ምሳሌዎች ማስረጃነት እያብራራ ገልጸለት እንደነበረ፡ ቀደም ካለው የምስጢረ ጥምቀት መጽሐፋዊ መልእክታችን ተረድታችሁታል።

ኒቆዲሞስ፡ ከመምህራችን ኢየሱስ መሲሕ ጋር በሚነጋገርበት ጊዜ፡ በጥምቀት ስለሚገኘው ኹለተኛ ልደት፡ ምስጢሩ ገብቶት ሊቀበለው ስላዳገተው፡ “እጭ ይትከሃል፡ ዝንቱ ይኩን? ይህ ሊኾን፡ እንደምን ይቻላል?” እያለ፡ መላልሶ መጠየቁን ታስታውሳላችሁ።

ለዚህ ተደጋጋሚ ጥያቄው፡ ፈጣሪያችን ኢየሱስ መሲሕ የሰጠው ምላሽ፤ አክሎ ያስተማረውም፡ የአዲስ ኪዳን የምሥራች ቃል፡ እንዲህ የሚል ነበረ፡- "ወሶበ እንዘ ዘበምድር እነግረክሙ፡ ኢተአምኑኒ፡ እፎ እንከ፡ ተአምኑኒ፡ እመ ነገርኩክሙ ዘበሰማያት? ወአልበ ዘዐርገ ውስተ ሰማይ፡ ዘእንበለ ዘወረደ እምሰማይ፡ ወልደ ዕገለ እመሕያው፡ ዘውእቱ ይነብር ውስተ ሰማይ።"

"ወበከመ ሙሴ ሰቀሎ ለአርዌ ምድር በገዳም፡ ከማሁ፡ ሀለዎ ለወልደ ዕገለ እመሕያው፡ ይሰቀል። ከመ ኩሉ፡ ዘየአምን ቦቱ፡ ኢይትሓጎል፤ አላ፡ የሓዩ ለዓለም። እስመ ከመዝ አፍቀሮ እግዚአብሔር ለዓለም፡ እስከ ወልደ ዋሕደ፡ መጠወ፤ ወወሀበ ቤዛ፡ ለኩሉ፤ ከመ ኩሉ፡ ዘየአምን ቦቱ፡ ኢይትሓጎል፤ አላ፡ ይረከብ፡ ሕይወተ ዘለዓለም።"

"እስመ ኢፈነዎ እግዚአብሔር ለወልዱ ውስተ ዓለም፡ ከመ ይኩንኖ ለዓለም፡ ዘእንበለ ከመ ያሕይዎ ለዓለም በእንቲአሁ። ዘየአምን ቦቱ፡ ኢይትኩንን፤ ወዘሰ፡ ኢየአምን ቦቱ፡ ወድአ ተኩነን፤ እስመ ኢአምን በስመ ወልደ እግዚአብሔር ዋሕድ።"

"ወዝ ውእቱ፡ ኩነኔሁ፡- እስመ ብርሃን፡ መጽአ ውስተ ዓለም። ወአብደረ ሰብእ፡ ጽልመተ፡ እምብርሃን፤ እስመ እኩይ ምግባሩ። እስመ ኩሉ ዘእኩይ ምግባሩ፡ ይጸልእ ብርሃን፤ ወኢይመጽእ፡ ኀበ ብርሃን፡ ከመ ኢይትከሠቶ ምግባሩ፤ እስመ እኩይ ውእቱ። ወዘሰ፡ ጽድቀ ይገብር፡ ይመጽእ ኀበ ብርሃን፤ ከመ ያስተርኢ ምግባሩ፤ እስመ በእንተ እግዚአብሔር ይገብር።"

"በምድር ያለውን ስነግራችሁ፡ ካላመናችሁኝ፡ በሰማይ ያለውን ብነግራችሁ፡ እንደምን ታምኑኛላችሁ? በሰማይ ከሚኖረው፡ ከእርሱ፡ ከሰማይ ከወረደው፡ ከማርያም ልጅ በቀር፡ ወደሰማይ የወጣ የለም።"

"ሙሴ፡ በምድረ በዳ፡ እባቡን እንደሰቀለው፡ የማርያም ልጅም እንዲሁ፡ ያመነበት ኹሉ፡ ለዘለዓለም፡ ሕያው ኾኖ እንዲኖር እንጂ እንዳይጠፋ፡ ይሰቀል ዘንድ አለው። እግዚአብሔር፡ እርሱን ያመነበትን ኹሉ እንዳይጠፋ፡ የዘለዓለም ሕይወትንም እንዲያገኝ፡ አንድ ልጁን፡ ቤዛ አድርጎ እስኪሰጥ ድረስ፡ ዓለሙን፡ እንዲሁ ወድዶታል።"

"እግዚአብሔር፡ በእርሱ፡ ዓለሙን ሊያድነው ነው እንጂ፡ ዓለሙን ሊፈርድበት፡ ልጁን ወደዚህ ዓለም አልላከውምና፤ በእርሱ ያመነ፡ አይፈረድበትም፤ በእርሱ ያላመነ ግን፡ በአንድ በእግዚአብሔር ልጅ ስም ስላላመነ፡ አኹን ፈጽሞ ተፈርዶበታል።"

"ብርሃን፡ ወደዓለም መጥቷል፤ ሰውም፡ ሥራው ክፉ ስለኾነ፡ ከብርሃን ይልቅ፡ ጨለማን ወድዷልና፡ ፍርዱ ይህ ነው። ሥራው ክፉ የኾነ ኹሉ፡ ብርሃንን ይጠላል፤ ሥራው ክፉ ስለኾነም፡ እንዳይገለጥ፡ ወደብርሃን አይመጣም፤ እውነትን የሚሠራ ግን፡ ስለእግዚአብሔር ብሎ ይሠራልና፡ ሥራው ይገለጥ ዘንድ፡ ወደብርሃን ይመጣል።"

በዚህ ዕለት እሁድና ሰዋን ከሚደመጠው ከዚህ፡ ከአዲስ ኪዳን ምንባብ ጋር፡ ከነቢያቱ ቃል፡ “ሐወጽከኒ ሌሊተ፤ ወፈተንኮ ለልብዩ፤ አመከርከኒ፤ ወኢተረክበ ዓመፃ በላዕሌዩ፤ ከመ ኢይንብብ አፉዩ፡ ግብረ እጋለ እመሕያው።

“በሌሊት ጉብኘትኝ፤ ልቦናዬንም፡ መረመርህ፤ በመከራም፡ ፈተንኸኝ፤ ዓመፅን ግን፡ አላገኘህብኝም፤ አንደበቴ፡ የሰውን ሥራ እንዳይናገር፡ ፈቃዴ ነው።” የሚለው፡ የብሉይ ኪዳን፡ የምስባክ መዝሙር አብሮ፡ ተጠቅሶ ይዘመራል። (መዝ. ፲፮፥ ፫-፬፤ ዮሐ. ፫፥ ፩-ጳ፩።)

ምንባብ፡-

ቄላ. ምዕ. ፪፥ ቁ. ፮-፲፪፤
፩ኛ. ዮሐ. ምዕ. ፭፥ ቁ. ፩-፲፪፤
ሐዋ. ምዕ. ፰፥ ቁ. ፳፮-፴፱።

ምስባክ፡-

መዝ. ፲፮፥ ቁ. ፫-፬፤

ሐወጽከኒ ሌሊተ፡ ወፈተንኮ ለልብዩ፤ በሌሊት ጉብኘትኝ፥ ልቤንም መረመርህ፤
አመከርከኒ ወኢተረክበ፡ ዓመፃ በላዕሌዩ፤ በመከራ ፈተንኸኝ፥ ዓመፅንም አላገኘህብኝም፤
ከመ ኢይንብብ አፉዩ፡ ግብረ እጋለመሕያው። አንደበቴ፡ የሰውን ሥራ አይናገርም።

ወንጌል፡-

ዮሐ. ምዕ. ፫፥ ቁ. ፩-ጳ፩።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤

በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፡
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

ሆሣዕና።

ከመጋቢት ፳፱ እሁድ፡ እስከ ሚያዚያ ፮ ቀን ሰንበት፥ ፳፻፲፩ ዓ. ም. ያለው ሳምንት።

በጾመ አርብዓ፡ ከ“ኒቆዲሞስ” ቀጥሎ፥ ከ“ትንሣኤ” በፊት ያለውና ከ“ሕማማት” ሰኞ ጋር የተያያዘው እሁድ፡ “ሆሣዕና” ተብሎ ተሠይሟል።

በዚህ ዕለት፡ እግዚአብሔራችን ኢየሱስ፡ ትንቢት ተነግሮለት፥ ሱባኤም ተቆጥሮለት፡ ወደዚህ ዓለም፡ በሰውነት የመጣው መሲሕ፡ እርሱ መኾኑ፡ በይፋ ተረጋግጦበታል።

ይኸውም፡ ጌታ፡ በደቀ መዛሙርቱና በሕዝቡ፥ በሕፃናቱ አንደበት ሳይቀር፡ “ሆሣዕና በአርያም!” እየተባለ፡ በአህያ ላይ ተቀምጦ፡ በታላቅ አጀብ፡ ወደኢየሩሳሌም ከተማ በገባበት ትዕይንት የታየውና የኸነው ድንቅ ነገር ነው።

ጌታችን ኢየሱስ መሲሕ፡ በዚያ ትዕይንት ሕዝብ፡ ለውድድር አሸናፊዎችና ለዘመኑ ድል አድራጊዎች የሚቀርበው የዘንባባ ዝንጣፊ ተይዞ እየተውለበለበለትና ተበትኖ እየተነጠፈለት፡ “በልዋ ለወለተ ጽዮን! ነዋ ንጉሥኪ፡ ጻድቅ፥ ወየዋህ፡ ይመጽእ ኀቤኪ፡ እንዘ ይጼዐን ዲበ እድግት፥ ወዲበ ዕዋላ!

"የጽዮን ልጅ፡ 'እነሆ፥ ጻድቅና የዋህ ንጉሥሽ፡ በአህያዪቱና በውርንጫዋ ላይ ተቀምጦ፡ ወደአንቺ ይመጣል!' በሏት።" የሚለውም የነቢያት ቃል፡ በእርሱ መፈጸሙን በማሳየት፡ በሠረገላ ሳይኾን፡ በአህያና በውርንጭላዋ ላይ፡ በማፈራረቅ ተቀምጦ፡ ወደኢየሩሳሌም የገባው፡ በዚህ ዕለት መኾኑ ይዘከራል።

የ“ሆሣዕና” በዓል፡ በተለይ፡ ለእኛ ለኢትዮጵያ ልጆች፡ የጠለቀና የመጠቀ፥ የረቀቀና የገዘፈ፡ አማናዊ ትርጉምና ሕይወታዊ መልእክት አለው፤ ይኸውም፡ በዚያች ዕለት ሆሣዕናና ከዚያች ቀን ጀምሮ፡ እኛ፡ ለእግዚአብሔርችን ኢየሱስ መሲሕ ያደረግነውንና አኹንም እያደረግን ያለነው ሆሣዕናዊ አቀባበል፡ እግዚአብሔር በሚያየውና በሚወድደው፡ የ“እውነት መንፈስ” ኾኖ፡ እስከዛሬ፡ በዚያው የቀጠለ ሲኾን፥ በአይሁድ ዘንድ የነበረውና ያለው፥ አኹንም፡ በክርስቲያኑ ዓለም ዘንድ ሳይቀር የሚደረገው አቀባበል ግን፡ በ“ሐሰት መንፈስ” ኾኖ፡ እስከዛሬ፡ በዚያው የቀጠለ መኾኑ፡ ይኸው በግልጽ እየታየ በመረጋገጥ ላይ ይገኛል።

አዎን! አይሁድ፡ የዘመናችንን ክርስቲያኑን ዓለም ጭምር ይዘው፡ በካህናትና በሕዝብ አለቆቻቸው ምክር፡ በዚያች የ“ሆሣዕና” ቀንና ከእርሷ በኋላ፡ እስከትንሣኤው ሌሊት ባለው፡ መላው ሳምንትና እስከዛሬ በእርሱ ላይ፡ ያለማቋረጥ የቀጠሉት፡ የጥላቻና የጭካኔ ግብራቸው፡ እያጋለጣቸው እንደሚገኝ፡ ይኸው በገሃድ ይታያል።

የኢትዮጵያ ልጆች ግን፡ ያ፡ ስለእርሱ፡ በነቢያቱ የተነገረውና በብሉያቱ የተጻፈው ቃል ኹሉ፡ በዚያች ዕለትም ኾነ፡ ከዚያ በፊት፥ ከዚያም በኋላ፥ እስከዛሬና ወደፊትም፥ ለዘለዓለምም፡ ለእርሱ፡ ለእግዚአብሔር ወልድ፡ ለኢየሱስ መሲሕ ደርሶ፥ በእርሱ የተፈጸመ መኾኑን አምነው፡ ይኸው፡ በእርሱ ንጉሥነትና በቅድስት እፍቱ እግዝእተብሔር እም፡ ድንግል ማርያም ንግሥትነት በምትመራው፡ በኢትዮጵያ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት ሥር እየተዳደሩ ይኖራሉ። ይህም፡ እኒሁ የቅዱስ ኪዳኗ ኢትዮጵያ ልጆች፡ በየዓመቱ፡ በዕለት ሆሣዕና፡ ስለበዓሉ ከሚያካኹዱት፡ ከሃይማኖታዊውና ከምግባራዊው፥ ከጸሎቱና ከማኅሌቱ፥ ከቤተሰባዊውና ከማኅበራዊው ሥርዓት ጋር፡ “ኢትዮጵያ ታበጽሕ እደዊሃ ኀበ እግዚአብሔር” እና “ሞአ አንበሳ ዘእምነገደ ይሁዳ” የሚሉትን፡ የቅዱሳት መጻሕፍትን ቃላት፡ ብሔራዊና መንግሥታዊ ማኅተማቸው አድርገው፥ በሀገራዊውና በሕዝባዊው ሰንደቅ ዓላማቸውም ላይ አሥፍረው፡ እነሆ፡ በሕያውነት፡ ለዝንተ ዓለም፡ በይፋ ሲጠቀሙባቸው በመኖራቸው፡ ተረጋግጦ ታውቋል።

የሆሣዕናው በዓል፡ በኢትዮጵያ ልጆች ዘንድ የሚከበረው፡ በአይሁድ ዘንድ ተደርጎ በነበረው፡ በ“ሐሰት መንፈስ” እና “የሐሰት አባት በኾነው፡ በዲያብሎስ አምልኮ” ሳይኾን፡ እንዲህ፡ እግዚአብሔር በሚያየውና በሚወድደው፡ በ“እውነት መንፈስ” እና “ራሱ እውነት በኾነው፡ በወልደ አብ ወልደ ማርያም ኢየሱስ መሲሕ አምልኮ” ነው።

“ማኅትው ሰንበት ዘሆሳዕና” ወይም: “ሠርክ ሰንበት ዘሆሳዕና እሑድ” በምትባለው፡ በሆሳዕና በዓል ዋዜማ፡ ማለትም፡ በዕለተ ሰንበት፡ ካህናቱ፡ በሠርክ ሰዓት ላይ (ወደምሽቱ ግድም)፡ በሚቆሙት ማኅሌት፡ የበዓሉን የስብሐተ እግዚአብሔር ሥርዓተ ጸሎት፡ ይጀምራሉ። ያም ሥርዓተ ጸሎት፡ ኢትዮጵያዊው ካህን ማኅሌታይ፡ ቅዱስ ያሬድ፡ “በእምርት ዕለት በዓልነ፤ ንፍት ቀርነ፤ በጽዮን፤ ወስብኩ፤ በደብረ መቅደስየ፤ እስመ ይቤ፤ 'ዛቲ ዕለት፤ በዓል እግዚአብሔር፤' ሆሳዕና በአርያም! ቡሩክ አንተ፤ ንጉሠ እስራኤል!

“ተአምር በታየባት በበዓላችን ቀን፡ በጽዮን፡ ቀንደ መለከቱን ንፉ! በመቅደሴ ተራራም ላይ ስበኩ! 'ይህች ዕለት፡ የእግዚአብሔር በዓል ናት፤' ይላል። ሆሳዕና በአርያም! (እነርሱ 'አይደለህም!' ብለው፤ ክደውና ዓምፀው፤ ሰቅለው ቢገድሉህም) አንተ፡ የእሥራኤል ንጉሥ፡ ቡሩክ ነህ!” ሲል፡ በደረሰው የዝማሬ ቃልና በቃኘው ጥዑም ዜማ እየታጀበ ይቀጥላል።

ቅዱስ ያሬድ፡ በመንፈስ ቅዱስ ተመልቶ፡ ይህን የምስጋና በረከት የደረሰው፡ “እግዚአብሔርሰ፡ ንጉሥ ውእቱ እምቅድመ ዓለም!”፤ “ወወሀብኩሙ ሲሳዮሙ፡ ለሕዝበ ኢትዮጵያ!”፤ “ይገንዩ ቅድሜሁ ኢትዮጵያ!

“በንጉሥነቱ አምነው፡ በአምልኮ ለሚሰግዱለትና በእውነት ለሚገዙለት፤ እርሱም፡ ምግባቸውን አትረፍርፎ ለሚሰጣቸው፡ ለኢትዮጵያና ለሕዝቧም፡ እግዚአብሔር፡ ዓለም ከመፈጠሩ በፊት አንሥቶ፡ ምን ጊዜም ንጉሳቸው ነው!” የሚለውን፡ የነቢዩን፡ የቅዱስ ዳዊት መዝሙር መሠረት አድርጎ፡ “ዛሬም፡ እውነተኞቹ እስራኤል ለኾንነው፡ ለእኛ፡ ለኢትዮጵያ ልጆች፡ ንጉሳችን መኾንህን፡ በገሃድና በይፋ ታሳውቅ ዘንድ፡ እንደነቢያቱ ቃል፡ እንዲህ ተገልጸህ መጣህ!” ለማለት መኾኑን እንድታስተውሉት ያስፈልጋል።

የሆሳዕና እሑድንም ሌሊት፡ “ወእንዝ ሰሙን፡ በዓል ፋሲካ፡ ቀርቡ አርዳኢሁ፡ ለአምላክ ጽድቅ፡ ኅበ ደብረ ዘይት፡ ሙራደ ዐቀብ፡ ሀገረ እግዚአብሔር። ወተቀበልም፡ ሕዝብ ብዙኃን፤ አዕሩግ ወሕፃናት፤ ነሢአም፡ አዕጹቀ በቀልት፤ እንዝ ይብሉ፡ “ሆሳዕና በአርያም!” ተጽዒኖ ዲበ ዕዋል፤ ቦአ ሀገረ ኢየሩሳሌም፤ በትፍሥሕት፤ ወበሐሤት፤ ይሁቦሙ፡ ኃይለ፤ ወሥልጣነ።

“የእውነት አምላክ ኢየሱስ መሲሕ፡ የፋሲካ በዓል በሚከበርባት ሳምንት ዋዜማ፡ የእግዚአብሔር አገር ወደኾነችው፡ 'ደብረ ዘይት' ወደምትባለው፡ የወይራ ዛፍ ተራራ ቀላቀላት ላይ በደረሰ ጊዜ፡ ደቀ መዛሙርቱ፡ ወደእርሱ ቀረቡ፤ ብዙ ሕዝብ፤ ታላላቆችና ሕፃናትም ተቀበሉት፤ እነርሱም፡ የዘንባባ ዝንጣሬ ይዘውና 'ሆሳዕና በአርያም!' እያሉ፡ አጅቦውት፡ ኃይልንና ሥልጣንን የሚሰጣቸው እርሱ፡ በአህያ ውርንጫ ላይ ተቀምጦ፡ በታላቅ ደስታ፡ ወደኢየሩሳሌም ከተማ ገባ።” በሚለው ያሬዳዊ መዝሙር ቀጥለው፡ ማኅሌቱ፡ በፍጹም ተመስጦና አንቃዕድዎ (ፈጣሪን በማሰብ) ደምቆ ያድራል።

በነገህ፡ የቀሩባን ሥርዓተ ቅዳሴ ከመጀመሩ በፊት፡ ማኅሌታውያኑ መዘምራን፡ “ሆሳዕና በአርያም!” እየተባለ፡ በዕለተ ሆሳዕና፡ ወደኢየሩሳሌም የገባው፡ አማናዊው ኢየሱስ መሲሕ፡ ይህ ነው!” በማለት፡ መሥዋዕቱን፡ ከቤተ ልሔም ይዘው የሚመጡትን፡ ቀዳስያኑን ካህናት አጅቦው፡ ኹሉም፡ በአንድነት፡ በቤተ ክርስቲያኑ የምዕራብ ደጃፍ አንጻር ይቆማሉ።

በመሪቤታው መሪነት፡ ማኅሌታውያኑ፡ “ሃሌ ሉያ! ሃሌ ሉያ! ባኡ ውስተ ሀገር! ወበዊአክሙ፡ ትረክቡ ዕዋለ አድግ እሁረ፤ ፍትሕዎ፤ ወአምጽእዎ ሊተ።” ደግሞም፡ “ሃሌ ሉያ! አልጺቆ ኢየሱስ ኢየሩሳሌም፡ ርእያ ለሀገር፤ ወይቤላ፡ 'ሶበ ተአምሪ ጽዮን! ነዋ ንጉሥኪ! በጽሓ ብርሃንኪ! ዮም ሰላምኪ! ተፈሥሒ በሕዝብኪ! ይትገፈሩ ጸላእትኪ! ዮም ሰላምኪ! ሰላምኪ ዮም፤ ሰላምኪ!”

“ለህልውናህ፡ ጥንት፤ ፍጻሜ ለሌለህ፡ ለአንተ፡ ምስጋና ይገባሃል! ወደከተማ ግቡ! ስትገቡም፡ የታሠረ የአህያ ውርንጫ ታገኛላችሁ፤ ፈትታችሁም፡ አምጡልኝ።”

“ጌታችን ኢየሱስ መሲሕ፡ ኢየሩሳሌም ሊደርስ ሲቃረብ፡ ከተማዬቱን አይቶ፡ 'ጽዮን ሆይ! አውቀኸ ብትቀበዩው፡ ንጉሥኸ፡ ይኸውልኸ! ብርሃንኸ፡ መጣልኸ! ሰላምኸ፡ ዛሬ ነው! በሕዝብኸ ደስ ይበልኸ! ጠላቶችኸ ይፈሩ! ሰላምኸ፡ ዛሬ ነው! አዎን! ዛሬ፡ የሰላምኸ ቀን ነው!” የሚለውን መዝሙር፡ እየተቀባበሉ ያዘማሉ።

ከዚህ በኋላ፡ የቤተ ክርስቲያኑ የምዕራብ ደጃፍ እንደተዘጋ፡ ከውጭ፡ ፍሬ ሰሞነኛው ዲያቆን፡ በመሶበ ወርቅ ያኖረውን፡ የመሥዋዕቱን ኅብስተ አኩቴት፡ በራሱ ላይ እንደተሸከመ፤ ሠራዊው ዲያቆንም፡ የቁርባኑን የወይን ጽዋ እንደያዘ፡ በመካከል ቆሞ፡ “አርገዉ ጭንቅተ መኳንንት! አርገዉ ጭንቅተ መኳንንት! አርገዉ ጭንቅተ መኳንንት!”

“እናንት መኳንንት! ደጃፎችን ክፈቱ!” የሚለውን ቃል፡ ከመዝሙራቱ ጠቅሶ፡ በዕዝል ዜማ፡ ለ፪ ጊዜያት ያሰማል።

ዋናው ቀዳሽ ካህንም፡ ከመቅደሱ ውስጥ ኾኖ፡ “መኑ ውእቱ ዝንቱ፡ ንጉሠ ስብሐት! መኑ ውእቱ ዝንቱ፡ ንጉሠ ስብሐት! መኑ ውእቱ ዝንቱ፡ ንጉሠ ስብሐት!”

“ክብር ምስጋና የሚገባው፡ ይህ ንጉሥ፡ ማነው?” እያለ በመጠየቅ፡ ከዚያው፡ ከመዝሙራቱ የሚጠቀሰውን ቃል፡ በዕዝል ዜማ፡ ለ፪ ጊዜያት እያሰማ ይመልስለታል።

በቺኛው ጊዜ፡ ዲያቆኑ፡ በዚያው የዜማ ስልት፡ “እግዚአብሔር፡ አምላክ ኃያላን፡ ውእቱ፡ ዝንቱ፡ ንጉሠ ስብሐት!”

“ክብር ምስጋና የሚገባው፡ ይህ ንጉሥ፡ የኃያላን አምላክ፡ እግዚአብሔር ነው!” የሚለውን ቃል፡ ለ፫ ጊዜያት በማሰማት፡ ምላሹን ይሰጠዋል።

በመጨረሻ፡ ካህኑ፡ በልዩ የወረብ ዜማ፡ “ይባእ ንጉሠ ስብሐት! ይባእ አምላክ ምሕረት!”

“የምስጋናው ንጉሥ፡ ይግባ! የምሕረቱ አምላክ፡ ይግባ!” እያለ፡ የቤተ ክርስቲያኑን ደጃፍ ይከፍተዋል። በዚህ ጊዜ፡ ቀዳስያኑም፤ መዘምራኑም፤ ካህናቱም፤ ሕዝቡም ኹሉ፡ የእግዚአብሔር እም፡ ድንግል ማርያም እና የእግዚአብሔር ወልድ፡ የኢየሱስ መሲሕ ምሳሌ የኾነውን፡ መሥዋዕቱንና ቀርባኑን እንዳጀቡ፡ በኅብረት፡ ይህንኑ ዝማሬ፡ እያሰሙ፡ ወደቤተ ክርስቲያኑ ውስጥ ይዘልቃሉ፤ ከመቅደሱ በር ሲደርሱም፡ ቀዳስያኑ፡ ወደቅድስተ ቅድሳቱ ይገባሉ፤ መዘምራኑም፡ ወደቅኔ ማኅሌታቸው ይመለሳሉ።

የሥርዓተ ቅዳሴው ጸሎት አልቆ፣ ወደፍሬ ቅዳሴው ከመግባታቸው በፊት፣ ለበዓሉ ከተመደቡት፣ ከአዲስ ኪዳን መልእክታት ምንባቦች በኋላና ከምሥራቹ (ከወንጌሉ) የዐዋጅ ቃል ንባብ አስቀድሞ፣ ከብሉይ ኪዳን መዝሙራት መካከል ተጠቅሶ የሚዘመረውን ምስባክ፣ “ቡሩክ ዘመጽአ፣ በስመ እግዚአብሔር፤ ባረክናክሙ፣ እምቤተ እግዚአብሔር፤ እግዚአብሔር እግዚእ፣ አስተርአየ ለነ።

“በእግዚአብሔር ስም የመጣው፣ ቡሩክ ነው፤ በእግዚአብሔር ቤት ኾነን፣ መረቅናችሁ፤ ጌታ እግዚአብሔር፣ ለእኛ ተገለጠ።” የሚለው ነው።

(መዝ. ሸ፫፥ ፯-፲፣ ፳፯፥ ፴፩፥ ፸፩፥ ፱፥ ፸፫፥ ፲፪-፲፬፣ ፻፲፯፥ ሸ፮-ሸ፯። ማቴ. ፳፩፥ ፩-፲፯። ማር. ፲፩፥ ፩-፲፩። ሉቃ. ፲፱፥ ፳፰-፴፰። ዮሐ. ፲፪፥ ፲፪-፲፯።)

ምንባብ፡-

ዕብ. ምዕ. ፯፥ ቁ. ፩-፲፣
፩ኛ. ጴጥ. ምዕ. ፪፥ ቁ. ፩-፲፣
ሓዋ. ምዕ. ፳፰፥ ቁ. ፳፫-፴፩።

ምስባክ፡-

መዝ. ፻፲፯፥ ቁ. ሸ፮-ሸ፯፤

ቡሩክ ዘመጽአ፣ በስመ እግዚአብሔር፤ በእግዚአብሔር ስም የመጣው፣ ቡሩክ ነው፤
ባረክናክሙ፣ እምቤተ እግዚአብሔር፤ ከእግዚአብሔር ቤት መረቅናችሁ፤
እግዚአብሔር እግዚእ፣ አስተርአየ ለነ። ጌታ እግዚአብሔር፣ ለእኛ ተገለጠ።

ወንጌል፡-

ማቴ. ምዕ. ፳፩፥ ቁ. ፩-፲፯።

የሳምንቱ ተጨማሪ ምንባብ፤

በዚህ ክፍል የተጠቀሱትንና በቀን መቀጠሪያው ላይ የተመለከቱትን፣
የምንባቦችና የምስባክ ምዕራፎች በሙሉ።

+ + +